

ingediend op **1194** (2021-2022) – Nr. 1
16 maart 2022 (2021-2022)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls, Hilâl Yalçın,
Johan Danen en Kristof Slagmulder

over het mentale welzijn van studenten

Documenten in het dossier:

672 (2021-2022) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

verzendcode: OND

**Vlaams
Parlement**

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Maarten Vansteenkiste, Valérie Van Hees en Ronny Bruffaerts	4
1.	Mentaal welzijn studenten: een 'public health'-perspectief	4
2.	Lopende initiatieven voor het implementeren van dit 'public health'-perspectief	6
3.	Een welzijnsmonitor: de volgende, broodnodige stap in een 'public health'-perspectief	8
4.	Conclusie	10
II.	Uiteenzetting door Manûshân Nesari en Rebecca Leonard	11
1.	Mentaal welzijnsbeleid in hogeronderwijsinstellingen	11
2.	Breed en voor 'de hele' student	11
3.	Gelaagde en gematchte werking	12
4.	Geïntegreerd en genetwerkt	12
5.	Dynamische werking	12
6.	En toen kwam COVID-19: impact op studenten	12
7.	En toen kwam COVID-19: impact op de hogeronderwijsinstellingen ..	13
8.	Zicht op het einde van COVID-19	13
9.	Welzijn aan de VUB: studentenpsychologische werking	14
10.	Wat nu? Welke noden?	15
III.	Bespreking	15
1.	Tussenkomsten van de leden	15
1.1.	Koen Daniëls	15
1.2.	Kristof Slagmulder	17
1.3.	Brecht Warnez	19
1.4.	Johan Danen	21
1.5.	Hannelore Goeman	22
1.6.	Gwendolyn Rutten	23
1.7.	Loes Vandromme	23
2.	Antwoorden van de sprekers	23
	Gebruikte afkortingen	33

Op 17 februari 2022 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een hoorzitting over het mentale welzijn van studenten, met:

- Maarten Vansteenkiste, hoogleraar bij de Vakgroep Ontwikkelings-, Persoonlijkheids- en Sociale Psychologie van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit Gent;
- Valérie Van Hees, coördinator van het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs;
- Ronny Bruffaerts, hoogleraar bij de Onderzoeksgroep Psychiatrie van de Faculteit Geneeskunde aan de KU Leuven;
- Manûshân Nesari, teamleider Studentenvoorzieningen aan de UCLL;
- Rebecca Leonard, studentenpsycholoog en beleidsmedewerker Studiebegeleiding aan de VUB;
- Julien De Wit, bestuurder Sociale Zaken en Diversiteit bij de VVS.

Deze hoorzitting vond plaats samen met de bespreking van de conceptnota voor nieuwe regelgeving over de psychologische dienstverlening aan en de psychotherapeutische en psychosociale ondersteuning van studenten (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 672/1).

(Deze commissievergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Uiteenzetting door Maarten Vansteenkiste, Valérie Van Hees en Ronny Bruffaerts

Het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs heeft in 2021 sterk ingezet op het thema mentaal welzijn bij studenten, stelt *Valérie Van Hees*. De diverse betrokkenen brengen een gemeenschappelijke presentatie over dit thema, bestaande uit drie luiken: het wetenschappelijk kader van public mental health (door Ronny Bruffaerts), een overzicht van de afgelopen en geplande initiatieven van het SIHO (door Valérie Van Hees), en een blik op de welzijnsmonitor als volgende stap in de werking (door Maarten Vansteenkiste). De spreker zal namens het SIHO ook de voornaamste conclusies meegeven.

1. Mentaal welzijn studenten: een 'public health'-perspectief

Het SIHO is een samenwerkingsverband van de Vlaamse Regering met de vijf associaties, licht Valérie Van Hees toe. De kerntaak is het ondersteunen van de Vlaamse hogescholen, universiteiten en beleidsmakers bij het realiseren van inclusief hoger onderwijs. Dit gebeurt vanuit drie kernwaarden: betrokkenheid met de onderwijsinstellingen met respect voor hun autonomie en identiteit; verbinding tussen de diverse stakeholders (onderwijsinstellingen, studenten, academische experts, beleidsmakers); en vanuit die aanpak innovatie op het vlak van inclusief onderwijs bewerkstelligen.

In 2021 werd het thema mentaal welzijn aan de werking toegevoegd. Door die erkenning van mentaal welzijn als een duurzame pijler, zette Vlaanderen volgens de spreker een stap voorwaarts in de realisatie van inclusief hoger onderwijs. Het project focust op drie strategische doelstellingen: het versterken en vergroten van de samenwerking in de studentensteden; het ontwikkelen van een centraal platform over studentenwelzijn door de ontsluiting van betrouwbare informatie en een e-healthaanbod rond vijf thema's; en het opzetten van een lerend netwerk voor onderwijsinstellingen via intervisie en vorming.

Vanuit die activiteiten en de bestaande expertise bij de partners (studenten, academische experts en hogeronderwijsinstellingen), werd een projectaanpak ontwikkeld waarbij cocreatie en maximaal samen nadenken over mentaal welzijn centraal stonden. Er werd regionaal gewerkt, in samenwerking met de ggz. Internationale partners boden inspiratie en ondersteuning.

Het project hechtte veel belang aan de analyse van de noden en de uitbouw van een wetenschappelijk kader, om van daaruit een geïntegreerd beleid over studentenwelzijn tot stand te brengen. Dat gebeurde door middel van literatuuronderzoek, interviews met experts en focusgroepen met studenten. Een experten- en een projectgroep begeleidden dit proces. Er was een participatieve aanpak waarbij samen met studenten de vorm en inhoud van de projectdoelstellingen en het platform werden bepaald.

Bij deze werkzaamheden werd vertrokken vanuit een 'public health'-perspectief. *Ronny Bruffaerts* licht dit nader toe. De spreker zal achtereenvolgens ingaan op de psychische gezondheid bij studenten, de data over psychische gezondheid in het hoger onderwijs en de aanbevelingen op beleids- en organisatorisch vlak.

Studenten in het hoger onderwijs behoren overwegend tot de leeftijdscategorie van 18 tot 24 jaar. Ontwikkelingspsychologen noemen dit de periode van opkomende volwassenheid. Geen enkele levensfase is zo kort en zo richtinggevend als deze periode van zes jaar. Deze periode biedt heel veel mogelijkheden op het vlak van relatievorming, academisch functioneren, opnemen van verantwoordelijkheid enzovoort. Tegelijk kunnen die opportuniteiten ook leiden tot een verhoogde stress en kunnen negatieve aspecten op de voorgrond treden.

Wanneer men kijkt naar psychische gezondheid moet men een onderscheid maken tussen psychische klachten of emotionele problemen en psychische stoornissen. Niet iedereen met een emotioneel probleem heeft een psychische stoornis. Bij een psychische stoornis moet voldaan zijn aan een aantal criteria, omschreven in een psychiatrisch classificatiesysteem. Iemand die aangeeft depressief te zijn, heeft daarom bijvoorbeeld niet noodzakelijk een depressie. Ongeveer een derde van de Vlaamse volwassen bevolking heeft emotionele problemen. Slechts 15 procent heeft een echte psychische stoornis, waarvan 50 tot 80 procent milde psychische stoornissen zijn.

Ongeveer driekwart van de stoornissen in de algemene bevolking ontstaat voor de leeftijd van 27 jaar. De mediaanleeftijd waarop in België stoornissen ontstaan, ligt tussen 17 en 21 jaar. Als men preventief wil werken aan psychische gezondheid, moet men focussen op die jonge leeftijd.

Uit Vlaamse cijfers over psychische gezondheid blijkt dat zes op de tien studenten geen emotionele problemen hebben, een kwart heeft weinig tot milde problemen, 10 procent heeft milde tot matige problemen en 5 procent heeft ernstige problemen. Dat is vergelijkbaar met de algemene populatie.

Alcoholmisbruik, angst en depressie zijn gekende emotionele problemen bij studerende jongeren. Daarnaast wil de spreker ook de aandacht vestigen op twee andere categorieën van pathologieën die de voorbije jaren meer op de voorgrond traden: de externaliserende problemen (agressie, overlast, bingedinking en -eating, eetstoornissen) en zelfverwonding. Bij zelfverwonding brengt men zichzelf fysieke verwondingen toe om met emotionele problemen te kunnen omgaan. Dit is een gateway naar suïcidaliteit op een latere leeftijd en komt voor bij 8 à 9 procent van de studenten.

De risicofactoren voor pathologieën zijn zeer divers en samenhangend. De spreker verwijst naar een veelheid aan risicofactoren die bij een student aan de basis liggen van een pathologie. Het wegnemen van een risicofactor zal de prevalentie van de pathologie dus niet doen dalen.

Het aandeel studenten met een pathologie dat een beroep doet op hulpverlening is veeleer klein, en zelfs nog iets lager dan bij de algemene bevolking. Maar moet iedereen met een psychisch probleem in behandeling? Vanuit een 'public health'-

perspectief is dat volgens de spreker niet nodig. Een gelaagd en dynamisch zorgaanbod is slechts een van de componenten van de maatschappelijke aanpak van psychische problemen. Andere, misschien belangrijkere, componenten zijn vroegdetectie en signalering, en het bevorderen en promoten van een positieve mentale gezondheid. Daarbij grijpt men in alvorens een pathologie optreedt. Een laatste component is het ontwikkelen van een behoefteondersteunend (leer)klimaat – daar zal Maarten Vansteenkiste op ingaan.

Wanneer men naar de globale studentenpopulatie kijkt, is het daarom belangrijk om niet enkel naar de studenten met psychische problemen te kijken, maar ook in te zetten op globale, preventieve interventies. Ronny Bruffaerts stelt dat hoewel psychische problemen vaak als een maatschappelijk probleem worden omschreven, men toch geneigd is om te wachten tot iemand depressief wordt en naar de hulpverlening stapt – wat vaak niet of te laat gebeurt. Dan stelt zich de vraag of men als gemeenschap een andere aanpak kan hanteren. Dat impliceert een gecoördineerde samenwerking tussen verschillende actoren op verschillende niveaus. Op het microniveau bekijkt men welke ondersteuningsnood een student en zijn directe omgeving hebben. Het mesoniveau betreft de werking van een bepaalde hogeschool of universiteit. Op het macroniveau wordt het beleid gemaakt, gemonitord en geëvalueerd. Er is een grote interactie tussen die niveaus. Beleidsbeslissingen op het macroniveau hebben gevolgen op het meso- en microniveau en omgekeerd. Het 'public health'-perspectief kan men het best vergelijken met een packagedeal: men kan niet iets implementeren op microniveau zonder ook in te grijpen op organisatieniveau of als er geen gepast beleid wordt gevoerd.

De spreker gaat vervolgens in op de ernst van de psychische problemen, gekoppeld aan bepaalde types interventies. Voor de zes op de tien studenten zonder emotionele problemen is het bijvoorbeeld belangrijk dat zij weten welke pathologieën er zijn en dat er een behoefteondersteunend klimaat wordt gecreëerd. Bij studenten met weinig tot milde emotionele problemen kan worden ingezet op peer support en skills training om beter om te gaan met stress. Helemaal bovenaan staat de ggz, die voorbehouden moet zijn voor de studenten die het echt nodig hebben. Alle andere psychische problemen moeten volgens diverse andere interventies worden aangepakt. Een dergelijke totaalaanpak werkt pas als iedereen samenwerkt en er een goede afstemming is. Ieder jaar een andere laag in de interventiepiramide in de kijker zetten, zal weinig globale gezondheidswinst opleveren. Er is dus behoefte aan een packagedeal als men op populatieniveau een grote gezondheidswinst wil boeken.

Het 'public health'-kader baseert zich dus op evidence; op wetenschap, evaluatie, monitoring en datagestuurde gegevens, besluit de spreker.

2. Lopende initiatieven voor het implementeren van dit 'public health'-perspectief

Het 'public health'-kader gold voor het SIHO als uitgangspunt om aan de drie eerdergenoemde doelstellingen (regionale samenwerking, centraal platform en lerend netwerk) te werken, legt *Valérie Van Hees* uit.

In het kader van de eerste strategische doelstelling, de regionale samenwerking, werden zes verbindingsofficieren of antennes aangesteld. Zij boden versterking in de studentensteden. Hierbij werd een provinciale scope gehanteerd om een beter zicht te krijgen op het bestaande aanbod en de noden – niet alleen in de vijf of zes grote studentensteden, maar in alle 23 Vlaamse steden met een hogeronderwijsaanbod.

De verbindingsofficieren hadden vier taken. Ten eerste, het structureel overleg faciliteren en ondersteuning bieden, onder meer in het kader van de COVID-19-

pandemie. Ten tweede, een omgevingsanalyse maken waarbij in beeld werd gebracht wat de hogeronderwijsinstellingen doen, welke noden zij en hun studenten ervaren en hoe het ggz-landschap eruitziet. Bij deze analyse werd de piramide van het getrapte zorgaanbod als referentiekader gehanteerd. Ten derde konden zij binnen de provincie nieuwe initiatieven opzetten als daar behoefte aan was. Tot slot werden de diverse regionale noden opgenomen in de activiteiten van het Vlaanderenbreed lerend netwerk.

Uit de werking van de verbindingsofficieren bleek dat elke instelling haar eigenheid en beleid over welzijn heeft. Dat is afhankelijk van de missie en visie van de organisatie, maar is vaak ook gekoppeld aan de schaalgrootte en de geografische spreiding van de instelling. Naast de samenwerking binnen de regio is er ook een samenwerking op Vlaams niveau, onder meer binnen de werkgroepen van VLIR, VLHORA en het SIHO, maar er is ook informele samenwerking over regio's heen. Op basis van de theorie van het getrapte zorgaanbod werd per regio een gedetailleerd overzicht gemaakt van het bestaande aanbod en de noden. Dat leverde een rijk en gediversifieerd beeld op, op basis waarvan een digitale inspiratiebank zal worden opgemaakt. Zo kunnen goede praktijken in meerdere regio's worden gedeeld en toegepast. Uit deze opdracht bleek de complexiteit van het werkveld – zowel vanuit het oogpunt van de studenten als dat van de hogeronderwijsinstellingen en het ggz-werkveld. Het is niet eenvoudig om te weten met welke vraag men waar en onder welke voorwaarden terecht kan. Ook bleek het landschap van de ggz niet in alle regio's even gekend te zijn. Daarom werd voor diverse actoren een eenvoudige sociale kaart opgemaakt die mee in MoodSpace vervat zit.

Diverse initiatieven werden opgezet, zoals laagdrempelige stoepbabbels met studenten in Gent of de welzijnsstrip voor Brusselse studenten. Er ontstond een grote dynamiek en een sterkere regionale samenwerking. Het op Vlaams niveau bundelen van informatie over het ggz-landschap over meerdere regio's heen, was voor elke onderwijsinstelling een meerwaarde, bijvoorbeeld om ook pendelstudenten gepast te kunnen oriënteren.

MoodSpace is een platform over psychische gezondheid voor de Vlaamse student. Het doel is om elke student zo weerbaar en veerkrachtig mogelijk te maken als er zich emotionele problemen zouden voordoen. MoodSpace kreeg vorm aan de hand van de piramide uit het 'public health'-kader. Er wordt dus ingezet op tal van interventies die kunnen bijdragen tot een positieve mentale gezondheid, gaande van algemene informatie over geestelijke gezondheid (infotheek) tot gespecialiseerde hulpverlening (e-treatment). Studenten speelden een centrale rol in de ontwikkeling van het platform, bijvoorbeeld via podcasts met experts en medestudenten, krachtverhalen, een PepSpace.

Voorts schenkt MoodSpace bijzondere aandacht aan peer support, met een overzicht van mooie initiatieven voor en door studenten over alle regio's heen. Het platform bevat een e-healthprogramma over gezonde levensstijl en veerkrachtversterking, en een anonieme zelftest die de pathologie en de veerkracht meet en aangeeft waar men terecht kan voor ondersteuning. Voor studenten met een ernstige pathologie, zoals zelfverwonding, werd een bestaand Zwitsers programma aangepast aan de Vlaamse context, waardoor studenten via tien eenvoudige modules inzicht kunnen krijgen in hun pathologie en copingmechanismen kunnen ontwikkelen. Veel aandacht gaat uit naar krachtverhalen; korte getuigenissen van studenten die op een authentieke manier vertellen over hun emotionele problemen en wijzen op het belang van hulp zoeken bij medestudenten of professionals. Identificatie bleek voor studenten zeer belangrijk.

MoodSpace schenkt ook aandacht aan buitenlandse studenten, omdat zij vaak niet kunnen terugvallen op een relationeel netwerk. Ook is voor hen slechts een beperkt

Engelstalig hulpverleningsaanbod beschikbaar. MoodSpace is dus volledig tweetalig (Nederland en Engels) opgebouwd.

MoodSpace bereikte tot nu toe 33.000 studenten. Er werden 5302 zelftests uitgevoerd en 1134 studenten registreerden zich op e-health. Bij de heropstart van het tweede semester promoten de hogeronderwijsinstellingen MoodSpace en zal het aantal gebruikers wellicht toenemen. In 2022 ligt de focus op de implementatie; het product beter bekend maken bij studenten, begeleiders en docenten, maar ook op de verdere uitbouw van interventies, krachtverhalen en podcasts. Dit vanuit een community approach.

MoodSpace is meer dan louter een studentenplatform. Het 'public health'-kader grijpt in op het micro-, meso- en macroniveau. De kennis van verschillende academische disciplines over wat nu werkt over psychische gezondheid bij studenten, en ook wat niet werkt, wordt voor het eerst op één centraal punt samengebracht, waardoor het fungeert als een state-of-the-art online draaischijf voor informatie over welzijn en psychische gezondheid en online hulpverlening. MoodSpace wil een katalysator worden om mentale gezondheid meer bespreekbaar te maken en om ervaringen uit te wisselen. Daarom bevat MoodSpace bijvoorbeeld een pagina met specifieke tips voor medestudenten, docenten en ouders die geconfronteerd worden met jongeren met mentale problemen. MoodSpace wil dus een centraal platform over psychische gezondheid bij studenten worden voor zowel de student en zijn directe omgeving (microniveau) als voor het meso- en macroniveau.

Ronny Bruffaerts beklemtoonde het belang van monitoring. Daarom zijn alle interventies op MoodSpace evidencebased of -informed en wordt hun effectiviteit geëvalueerd. Daarover lopen diverse studies met de instellingen van de experts betrokken bij de e-healthprogramma's. Op die manier draagt MoodSpace ook bij tot de effectiviteit of eventuele bijsturing van bestaande interventies.

Het lerend netwerk van hogeronderwijsinstellingen met een focus op expertisdeling en deskundigheidsbevordering van hogeronderwijsinstellingen, kwam in 2021 zesmaal samen, met telkens minstens zeventig deelnemers. Op de eindconferentie waar MoodSpace werd voorgesteld waren er 173 deelnemers. Het lerend netwerk bood veel inspiratie voor de deelnemers. Het samen, in cocreatie kunnen nadenken over de uitdagingen en opportuniteiten werkt verbindend en biedt inspiratie om de eigen praktijk bij te sturen. Vanaf 2022 wordt het lerend netwerk structureel verankerd binnen het SIHO, met verdiepende sessies, coaching, vorming en materiaalontwikkeling op basis van de gesignaleerde noden.

De aanbevelingen uit het tussentijds en eindrapport van het SIHO vertonen een grote overlap met de aanbevelingen van de VVS. De spreker benadrukt het belang van samenwerking, centralisatie, monitoring en evaluatie en het sterker inzetten op vroegdetectie en preventie.

3. Een welzijnsmonitor: de volgende, broodnodige stap in een 'public health'-perspectief

Maarten Vansteenkiste gaat dieper in op de welzijnsmonitor, een belangrijke volgende stap in het welzijnsbeleid ten aanzien van studenten. Hij zal toelichten wat de welzijnsmonitor is, wie hiervoor instaat, waarom die van belang is, wat de focus is en hoe dit zal worden aangepakt.

Tot nu toe ging het vooral over de gelaagdheid van mentale problemen. Welzijn is echter meer dan de afwezigheid van psychische problemen en stoornissen. Men moet ook aandacht hebben voor groeigerichte thema's, waarbij men studenten versterkt op het vlak van veerkracht, proactiviteit, motivatie om zelf het heft in

handen te nemen en identiteitsontwikkeling. Dat zijn belangrijke thema's in deze levensfase, die ook de toekomstige beroeps- of levenskeuzes kunnen beïnvloeden.

De welzijnsmonitor is een crosssectioneel en longitudinaal vragenlijstonderzoek naar het welzijn van hogeschool- en universiteitsstudenten in Vlaanderen en Brussel. De monitor biedt een evolutief beeld van emotionele problemen en de gradaties daarin, maar ook van de groeigerichte thema's. De monitor wil bijdragen tot een meer geïntegreerd psychisch gezondheidsbeleid in het hoger onderwijs, door input te geven aan het beleid en de praktijk, waarna concrete doelstellingen en actiepunten kunnen worden ontwikkeld op het micro-, meso- en macroniveau.

Waarom is een welzijnsmonitor nodig? Vaak worden vanuit een buikgevoel uitspraken gedaan over de studentenpopulatie, bijvoorbeeld dat die lustelozer of angstiger zou zijn dan vorige generaties. De welzijnsmonitor wil dergelijke opvattingen evidencebased bevestigen of weerleggen. Daarnaast biedt de monitor een theoretisch onderbouwd denkkader en een gemeenschappelijk vocabularium om dit thema binnen het hoger onderwijs te bespreken en de samenwerking tussen alle betrokken actoren te stimuleren.

Vanuit de academische wereld staan Ronny Bruffaerts en de spreker in voor de ontwikkeling en de implementatie van de monitor. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met andere stakeholders (VVS, hogeronderwijsinstellingen, SIHO, VLIR, VLHORA, Vlaamse overheid) en met een academische expertengroep vanuit het SIHO die als klankbord fungeert. De betrokkenheid van deze partners moet leiden tot een monitor die is afgestemd op de noden in het hoger onderwijs. De output bestaat uit een rapportering waarin specifieke thema's worden belicht en uitgediept. Het SIHO voorziet coaching en ondersteuning om die aanbevelingen op de werkvloer te implementeren.

Wat is de focus van een welzijnsmonitor? Om een coherent welzijnsbeleid te kunnen ontwikkelen, is er behoefte aan een theoretisch kader met valide instrumenten die toelaten om zowel symptomen in kaart te brengen als voorbij een symptoombenadering te gaan. Dit theoretische kader kan mee een verklaring bieden waarom sommige studenten gemotiveerd en betrokken zijn, een stevig verankerde identiteit opbouwen, groeien en zich goed in hun vel voelen, terwijl andere studenten gedemotiveerd en lusteloos worden, een innerlijke identiteitsleegte ervaren en een psychische stoornis ontwikkelen. Zo'n kader dient dus verbindend te zijn, zowel naar groei als naar probleemgedrag. Bovendien is het wenselijk dat dit geïdentificeerde proces dynamisch is en dus beïnvloed kan worden door aanpassingen in de omgeving. Men ontwikkelt dus een fundament dat toelaat om uitspraken te doen over groei en pathologieën, dat dynamisch en relevant is voor diverse stakeholders in het onderwijs en de geestelijke gezondheidszorg.

Men kan de vraag stellen of een dergelijk proces kan worden geïdentificeerd. Psychologen gingen de voorbije decennia op zoek naar behoeften die een inherent onderdeel vormen van de psychologische basisuitrusting, die vanaf de geboorte een rol spelen bij de ontwikkeling. Het gaat om psychologische behoeften die fundamenteel zijn voor de groei van studenten. Een chronische frustratie van die behoeften kan tot pathologieën leiden en een doorgedreven behandeling noodzakelijk maken. Het gaat tot slot om universele behoeften, dus zowel voor Vlaamse als buitenlandse studenten. Een goed welzijnsbeleid houdt rekening met die cruciaal geachte universele en fundamentele behoeften.

De psychologische literatuur vermeldt drie dergelijke behoeften. Een eerste behoefte is autonomie. Studenten moeten het gevoel hebben dat ze zichzelf kunnen zijn. Dat betekent vrijwillig kunnen handelen, denken en voelen en keuzes ervaren in het dagelijkse handelen en bij scharniermomenten, zoals de studiekeuze. Frustratie van die behoefte zorgt voor druk, stress en innerlijke conflicten.

Een tweede behoefte is verbondenheid: het opbouwen van warme, hechte relaties, het tot een groep behoren waar men zorgdraagt voor elkaar. Frustratie van die behoefte leidt tot eenzaamheid, uitsluiting en verwerping.

Tijdens de coronapandemie hebben studenten sterk geleden omdat deze twee behoeften zwaar onder druk stonden.

Een laatste fundamentele behoefte is competentie, wat betekent dat studenten een gevoel van bekwaamheid moeten ervaren, zichzelf kunnen ontplooiën en doelmatig zijn. Frustratie wijst op een gevoel van falen met groeiende minderwaardigheid en inadequatheid. Dat is een cruciale competentie met het oog op de academische carrière. Studenten moeten zich bekwaam voelen om de studies aan te kunnen en te kunnen slagen.

Deze drie behoeften worden ook wel 'ABC' genoemd, met de A van autonomie, de B van verbondenheid en de C van competentie. Hoe beter aan deze behoeften is voldaan, des te beter de mentale gezondheid, motivatie, identiteitsontwikkeling en het studierendement van de studenten. Investeren in ABC stimuleert dus zowel de mentale gezondheid als de studieprestaties. Bij frustratie van die behoeften wordt men defensief, passief, ontstaan emotionele gevolgen van diverse intensiteit (demotivatie, innerlijke leegte) en dreigt men af te haken van het hoger onderwijs.

ABC vervult een brugfunctie omdat het zowel een motor is voor groei als wijst op kwetsbaarheid voor probleemgedrag in geval van frustratie van ABC. De monitor wil die ABC, als sterk theoretisch fundament, goed in kaart brengen. Wanneer ABC onder druk komt te staan, zijn preventieve acties nodig. Men hoeft dus niet te wachten tot deze behoeften volledig gefrustreerd zijn alvorens in te grijpen. ABC is dynamisch en praktijkvriendelijk doordat het diverse actoren op verschillende niveaus aanknopingspunten biedt.

ABC is de motor. Aan de inputzijde kan die worden ondersteund. Bijvoorbeeld aan de Universiteit Gent worden docenten getraind om een motiverende stijl te hantieren, ter ondersteuning van ABC. Er is ook vraag naar 'needcrafting', waarbij studenten zelf leren hun ABC vorm te geven. Daartoe werden effectieve, peerreviewed en evidencebased e-healthinterventies ontwikkeld. Ook wordt de identiteitsontwikkeling gestimuleerd, met een cruciale rol voor studiebegeleiding. Een passende studiekeuze komt de motivatie en ABC immers ten goede. Lifecraft is een voorbeeld van een e-healthinterventie om studenten weerbaar en veerkrachtig te maken, en zelf hun ABC in te vullen. Dat werd ook in MoodSpace geïmplementeerd.

Hoe zal de welzijnsmonitor verder vorm krijgen? Het is de bedoeling de monitor de volgende jaren op een zeer participatieve en organische wijze te laten groeien. MoodSpace is al goed ontwikkeld, maar kan verder worden gefinetuned en inhoudelijk worden verbreed in samenwerking met de diverse partners. Men wil de monitor in een internationale context inbedden om te zien waar de Vlaamse cijfers zich internationaal situeren. Jaarlijks wil men een representatief staal van de studenten bevragen. De rapportering is globaal – over de diverse instellingen heen – maar kan ook op instellingsniveau gebeuren, om een beter beeld te genereren en gepaste acties te ondernemen. Men wil inzetten op verdere praktijkontwikkeling, zoals groeigesprekken, studiebegeleiding of andere thema's die de hogeronderwijsinstellingen cruciaal achten.

4. Conclusie

Valérie Van Hees besluit dat tal van structurele initiatieven werden opgezet vanuit het 'public health'-perspectief. Vanaf 2022 wordt de monitoring structureel georganiseerd en worden vanuit die inzichten MoodSpace en het lerend netwerk verder

uitgebouwd. Hogeronderwijsinstellingen zijn vragende partij om ook een meer proactief beleid over geestelijke gezondheid te kunnen voeren.

De voorbije jaren, maar zeker in 2021, gebeurde er bijzonder veel vanuit een gedreven visie, die ook tot uiting komt in het werk van de hogeronderwijsinstellingen, die men graag wil voortzetten vanuit een community approach waarbij alle betrokkenen samenwerken.

II. Uiteenzetting door Manûshân Nesari en Rebecca Leonard

Manûshân Nesari schetst dat in alle hogeronderwijsinstellingen studentenvoorzieningen en studentenpsychologen dagelijks bezig zijn met de zorg voor studenten. Hij wijst erop dat deze uiteenzetting ook is afgestemd met VLIR en VLHORA.

1. Mentaal welzijnsbeleid in hogeronderwijsinstellingen

De hogeronderwijsinstellingen zijn in de eerste plaats gericht op onderwijs, maar er is gelukkig ook aandacht voor studentenwelzijn. Die aandacht is ook niet nieuw, merkt de spreker op. Tijdens de coronapandemie ontstond soms de indruk dat er niks gebeurde voor studentenwelzijn, maar er zijn zo veel mensen dag in, dag uit mee bezig. Aan de universiteiten gebeurde dat al sinds de jaren 60 en in de hogescholen kregen de studentenvoorzieningen een decretale plaats in 1994.

De focus van de begeleidingsdiensten ligt vooral op het studierendement, maar ook op het studentenwelzijn. Aandacht voor mentaal welzijn wil zeggen dat men de studiebelemmerende factoren wil wegnemen.

De socio-emotionele problemen waar de diensten het meest mee geconfronteerd worden, zijn faalangst, uitstelgedrag, omgaan met stress en sociale en academische integratie, maar zeker ook transitiegebonden psychologische problemen en ontwikkelingsproblemen met effect op de studies.

Elke hogeronderwijsinstelling heeft een andere eigenheid. Er zijn dus verschillen in organisatie en werking, maar ook in studentenpopulatie. Het maatschappelijk welzijn wordt ingebed in het breder beleid van de hogeronderwijsinstellingen.

Maar er is ook veel gemeenschappelijk, stipt de spreker aan. Er is de decretale opdracht van de studentenvoorzieningen over medische en psychologische dienstverlening, maar de decreetgever heeft gezorgd voor zes werkvelden binnen de studentenvoorzieningen die de hele studerende persoon omvatten en de student helpen bij het leven. Alle studentenvoorzieningen hebben ondertussen een geïntegreerde en gematchte werking, zijn geïntegreerd en genetwerkt met andere partners zowel binnen als buiten de instelling en hebben een dynamische werking.

2. Breed en voor 'de hele' student

Rebecca Leonard geeft mee dat studentenpsychologen studenten niet verengen tot een persoon met psychische klachten. Hogeronderwijsinstellingen willen de hele student ondersteunen. Er is dus niet enkel een dienst die zich bezighoudt met studentenwelzijn, het zit verweven in heel de hogeronderwijsinstelling.

Er zijn verschillende actoren. In de eerste plaats zijn er de studenten zelf, die bijvoorbeeld tijdens de pandemie een aantal peersupportinginitiatieven hebben opgestart. Ook docenten en hun opleidingen zijn belangrijk. Een kwaliteitsvolle onlineles en betrokkenheid en aandacht voor bepaalde situaties hebben ook invloed op het welzijn van studenten. Daarnaast spelen ook de stuvo's, studentenpsychologen, studietrajectbegeleiders en huisartsen op de campus een rol bij het

versterken van het mentale welzijn van studenten. Ook studentenverenigingen en -werkings, ontmoetingsplaatsen en culturele evenementen zijn welzijnversterkend.

3. Gelaagde en gematchte werking

De studentenpsychologen staan zo dicht mogelijk bij de student en de opleiding, zodat studenten laagdrempelige hulp kunnen ontvangen. Alle studenten hebben verschillende noden, stelt de spreker. Het aanbod moet dus gedifferentieerd zijn. In functie van de noden van de student wordt ondersteuning geboden. Dan gaat het over het begeleidingscontinuüm en preventiepiramides. Er is een zo breed mogelijk aanbod om studenten laagdrempelig te ondersteunen.

De studentenpsychologen werken zowel curatief als preventief. Studenten gaan daarbij zelf aan de slag – zoals met MoodSpace –, er zijn groepsinterventies, workshops, langdurige trainingen en individuele begeleidingen. Studentenpsychologen bieden dus een gelaagd aanbod aan.

5 procent van de studenten kampt met acute en ernstige psychische klachten. De hogeronderwijsinstellingen zijn daar attent voor en verwijzen zo snel mogelijk door naar de juiste hulpverlenende instantie.

4. Geïntegreerd en genetwerkt

De begeleidingsdiensten willen geïntegreerd en genetwerkt werken, stelt *Manûshân Nesari*, op basis van een expliciet beleid en een unieke praktijk. Dat vergt organisatie en overleg. Samenwerking met heel veel organisaties en actoren (VLIR, VLHORA, SIHO, academische experts, studenten, andere hogeronderwijsinstellingen op regionaal niveau of via de associaties, welzijnsactoren als CAW, CGG en eerstelijnspsychologen en allerlei kleinere regionale hulporganisaties) is een belangrijk onderdeel van de werking van de stuvo's geworden en vraagt veel personeelsinzet. Dat is de samenwerking op beleidsniveau, maar in de praktijk zijn er nog veel meer samenwerkingsverbanden.

5. Dynamische werking

De begeleidingsdiensten werken in functie van de noden van de studenten en bekijken de wetenschappelijke studies, want wat ze doen, is evidencebased, merkt de spreker op. Ook maatschappelijke situaties, met de coronacrisis als goed voorbeeld, zijn bepalend voor de werking.

6. En toen kwam COVID-19: impact op studenten

Rebecca Leonard signaleert dat er al voor de coronacrisis een toename was van het aantal meldingen voor psychosociale begeleiding, maar de crisis heeft die toename nog vergroot. De coronacrisis had impact op elke student. Het mentale welzijn kwam daardoor ook in de media.

De experts gaven aan dat er geen algemene toename was van de pathologieën, maar wel een verhoging van stress, demotivatie, socio-emotionele problemen en suïcidale ideaties.

Er is wel een verhoging van de psychische problemen bij studenten die al kwetsbaar waren, merkt de spreker op. Het is niet altijd evident om deze studenten door te verwijzen wegens de wachtrijen in de tweede en derde lijn. De studentenpsychologen merken ook de nood bij alle studenten voor bepaalde interventies, om de verbinding te versterken en de veerkracht te verhogen.

7. En toen kwam COVID-19: impact op de hogeronderwijsinstellingen

Manûshân Nesari benadrukt dat heel veel studentenvoorzieningen hun online-dienstverlening versneld hebben uitgebouwd, met e-tools, zelfhulpprogramma's, digitale kanalen, chat, discord, infographics enzovoort. De spreker geeft als voorbeeld het plan van de UCLL om de onlinedienstverlening in vijf jaar uit te werken, maar door de coronacrisis gebeurde dat in één jaar. Maar het is wel een uitdaging voor alle personeelsleden. De combinatie van online en live is niet evident. De personeelsleden moeten ook waken over de zelfzorg, wat een bijkomende uitdaging is.

Er is meer aandacht ontstaan voor de preventieve werking, maar op dit moment is het moeilijk om preventie en curatie te combineren. Men probeert, maar er is een investering mogelijk om dat nog te verbeteren.

Extra peersupportinitiatieven, zowel door studenten zelf georganiseerd als door een hogeronderwijsinstelling, ontstonden overal.

De doorverwijzingsproblemen naar de tweede en derde lijn zorgen voor bezorgdheid over studenten. In de memorie van toelichting bij het decreet Studentenvoorzieningen staat in het deel over medische en psychologische dienstverlening: "tot en met de eerste lijn hebben de hogeronderwijsinstellingen een verantwoordelijkheid". De spreker merkt op dat veel studentenvoorzieningen verder gaan, gewoon omdat de reguliere hulpverlening niet kan volgen. Hij geeft het voorbeeld van een student met suïcidale gedachten die doorverwezen werd naar spoed, maar na vier uur terug buiten stond met een papier in de hand met daarop de website van de studentenvoorzieningen en het voorstel om daar hulp te vragen. Dat is de harde realiteit met de doorverwijzingsproblemen, benadrukt *Manûshân Nesari*.

De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat de studenten, maar ook de studentenvoorzieningen, in een soort survival modus zitten. De toename van de welzijnsvragen zorgde voor overuren, veel druk en stress bij personeelsleden en ook uitval.

De stuvo's moeten ook beleidskeuzes maken over het aantal aangeboden sessies in functie van de wachttijd. Een gedifferentieerde en getrapte werking kan dat vergemakkelijken, maar dan blijft de zorg over het kwaliteitsverlies bestaan.

De spreker wijst op het belang van een eenduidig, duidelijk en geïntegreerd beleid binnen een hogeronderwijsinstelling. Hogeronderwijsinstellingen die nog niet op dat pad zaten, zijn daar door de coronacrisis wel toe aangezet.

Hij wijst ook op het belang van samenwerking tussen hogeronderwijsinstellingen en het bundelen van de krachten. Onder andere via een aantal congressen vinden de instellingen elkaar. Er zijn ook extra budgetten verstrekt, hoewel daar soms een overvloedige rapportering bij komt kijken.

De ondersteuning en het overleg met VLIR, VLHORA, SIHO en de academische experts hebben impact op de hogeronderwijsinstellingen, merkt de spreker op.

8. Zicht op het einde van COVID-19

De welzijnsnoden van studenten zullen niet afnemen, stelt de spreker. De sensibiliseringscampagnes, de preventie, de gespecialiseerde zorg en de toename van de studentenpopulatie zorgen ervoor dat de vraag enorm hoog blijft.

De studentenvoorzieningen hebben de ambitie om meer van curatief naar preventief werken te evolueren, maar op dit moment is de combinatie de uitdaging.

Er moet blijvend ingezet worden op een brede, gelaagde, geïntegreerde en dynamische werking. De doorverwijzingen blijven een probleem wegens de wachttijden voor de tweede en derde lijn.

Elke hogeronderwijsinstelling heeft een geëxpliciteerd welzijnsbeleid: de keuzes zijn gemaakt. Nieuwe initiatieven zijn opgestart. Iedereen komt uit de overleefmodus, en net als de studenten zijn de medewerkers bijzonder moe, maar de spreker hoopt dat met voldoende kracht en energie tot het einde van het academiejaar gewerkt kan worden.

9. Welzijn aan de VUB: studentenpsychologische werking

Rebecca Leonard gaat in op de geïntegreerde aanpak aan de VUB. Zij benadrukt dat elke hogeronderwijsinstelling een eigenheid heeft.

De driehoek van professor Ronny Bruffaerts werd vertaald voor de studentenpopulatie. Dat gaf inzicht in de behoefte aan verschillende welzijnsacties voor de verschillende groepen studenten. Dat zorgt er ook voor dat niet enkel gefocust wordt op de 5 procent studenten met zware problemen, maar er oog is voor alle studenten.

De doelstelling is een geïntegreerd en gedragen beleid. Anderhalf jaar geleden werd een stuurgroep 'we(l)zijn studenten', met verschillende actoren, met inbegrip van de studenten, opgericht. Er werd ook een geëxpliciteerde visie en missie opgesteld.

Aan de VUB zijn de studentenpsychologen een van de groepen binnen de dienst Studiebegeleiding, samen met studie- en studietrajectbegeleiders en een carrièrecoach. Er is een interne samenwerking met Studentenzaken, de academische welzijnsverantwoordelijke, de faculteiten en Pilar (de cultuurdienst).

De werking is ook gedifferentieerd en breed. Er is aandacht voor primaire preventie (voorkomen), secundaire preventie (vroegtijdig opsporen) en tertiaire preventie (voorkomen van verergering).

Alles gebeurt ook genetwerkt. Er wordt veel vergaderd en samengewerkt, stipt de spreker aan. Als voorbeeld geeft ze de workshops die met alle Brusselse hogeronderwijsinstellingen en het CAW werden georganiseerd voor alle Brusselse studenten.

Het geheel is ook gelaagd en gematcht. Studenten kunnen zelf aan de slag, er zijn groepssessies en individuele begeleidingen. Aan de VUB moesten ook keuzes gemaakt worden, want de vraag was groter dan het aanbod. Daarom werd een maximum ingesteld van acht begeleidingssessies. Vervolgens zijn er nog kortere opvolgingssessies mogelijk. Bij complexere problematieken worden studenten vaak doorverwezen naar de tweede en derde lijn. Zo is ook duidelijk waarvoor de studenten bij de studentenpsychologen terecht kunnen.

In crisissituaties kunnen studenten binnen de week een afspraak krijgen, om te kunnen inschatten welke acute en ernstige situaties opgevolgd moeten worden.

Rebecca Leonard schetst wel dat de ideale situatie nog niet is bereikt. Het geïntegreerd en gedragen beleid door de VUB-gemeenschap zit nog in de opstartfase en het vergt nog inspanningen om alle actoren mee te krijgen, zodat duidelijk is welke studenten waar terecht kunnen voor welke ondersteuning binnen een breder welzijnsbeleid.

Er wordt gedifferentieerd en breed gewerkt, vanuit de noden van de student, maar er is nog veel werk om de actoren en de studenten mee te krijgen. Studenten kiezen zelf sneller voor individuele begeleiding, dus het vergt inspanningen om uit te leggen dat ze zelf eerst aan de slag kunnen via MoodSpace en eerst een groeps-training kunnen volgen. De spreker wil graag genetwerkt voortwerken met de ontstane synergieën, maar het vraagt tijd.

Rebecca Leonard heeft het gevoel dat het gelaagde aanbod snel geëvalueerd moet worden. Bepaalde noden dit jaar blijken anders te zijn dan vorig jaar.

10. Wat nu? Welke noden?

Volgens *Manûshân Nesari* is er werk aan de winkel voor zowel de hogeronderwijsinstellingen, de samenwerkingen als de overheid.

De stuvo's willen het vernieuwde geëxpliciteerde beleid en de werkingen consolideren in structurele werkingen. De opgestarte synergieën en het overleg moeten geconsolideerd worden in structuren om te vermijden dat er overlap is.

De spreker wijst opnieuw op de overgang van de focus op curatieve zorg naar de focus op preventieve zorg. De omslag naar de gelaagde zorg moet goed landen. Studenten moeten de tijd krijgen om daarmee om te gaan. Het vereist ook een andere manier om studenten te benaderen. Ze moeten dus ook ingelicht worden; mental health literacy is een belangrijk element.

Naar studenten is zowel het problematiseren als het normaliseren van situaties en gevoelens belangrijk. De stuvo's hebben soms de indruk dat een student die zich niet goed voelt, denkt dat hij onmiddellijk een psycholoog nodig heeft.

Het zijn ook niet alleen de psychologen die zich moeten bekommeren om het welzijn van de student. Elk personeelslid van een hogeronderwijsinstelling moet die taak hebben en heeft een rol in de community of caring. Er is een investering nodig om die personeelsleden te laten voelen dat ze betrokken zijn.

De stuvo's vragen verhoogde middelen voor de stuvo's en de studentenbegeleiding om dit te kunnen waarmaken en niet alleen in te zetten op curatie maar ook op preventieve acties.

Er zijn blijvende ondersteuning en overleg nodig over het welzijn van studenten vanuit VLIR, VLHORA, studentenvoorzieningen en het SIHO, en in samenwerking met academische experts.

III. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Koen Daniëls

Koen Daniëls dankt de sprekers en de VVS voor alle inzichten en acties over het mentale welbevinden van studenten. Hij wenst elke student een kring van mensen om zich heen. De steun gaat om meer dan de studentenpsycholoog. Dat bleek uit alle uiteenzettingen, die wijzen op de gelaagdheid en het preventieve aspect. Er moet vroeger ingegrepen worden, voordat de individuele student naar de studentenpsycholoog stapt. Koen Daniëls noteert dat als een heel belangrijke boodschap.

De stuvo's zijn nu de aanspreekpunten en het SIHO zorgt samen met de stuvo's voor coördinatie en afstemming. Op welke manier kan de kring rond de student sneller aangezet worden om in te grijpen?

Op het moment dat de student zich zorgen maakt over zichzelf, is de situatie al vrij ver gevorderd. De spreker kijkt daarvoor ook naar docenten en assistenten. In een kleinere groep is er sneller zicht op atypische reacties van studenten op normale zaken. Hoe kan dat nog meer ingebed worden?

Het tweede aspect dat Koen Daniëls aanhaalt, is het overproblematiseren. Er ontstaat soms de teneur dat het onmogelijk is dat alles goed gaat; er moet altijd iets misgaan. Het even niet meer zien zitten, is normaal voor elke student, meent de spreker. De overgang van secundair naar hoger onderwijs of het maken van een masterproef zijn altijd moeilijke fases. Hoe kan dat ondervangen worden?

Dan komt de spreker bij zelfzorg. Komt de door het SIHO aangehaalde LifeCraft overeen met zelfzorg? Is het bij zichzelf detecteren hoe met de stress om te gaan?

Komt men niet te laat om daar in het hoger onderwijs mee te starten? In het kleuteronderwijs is men bezig met het benoemen van gevoelens. Als dat nog aangeleerd moet worden aan 18-jarigen, is dat niet te laat? Moeten er ook in het secundair onderwijs initiatieven genomen worden?

Het verwachtingspatroon bij studenten is volgens het lid ook belangrijk. Naast de nood om goed omringd te zijn, betekent studeren ook het eigen leven regisseren. Het gaat dus niet alleen over kennis en kunde, maar ook over het leren omgaan met zichzelf in een onbekende stresssituatie. De student komt dikwijls in een onbekende stad. Studentenverenigingen en het verwelkomen van eerstejaars zijn ook belangrijk. De instellingen moeten daar volgens de spreker op inzetten en in dat kader moeten ook het mentale welzijn en bijvoorbeeld MoodSpace aan bod komen.

In het microniveau zitten familie, vrienden, docenten en zorgverleners vervat. In de beleving van Koen Daniëls zit een zorgverlener niet in het microniveau van een student, maar behoort die tot het mesoniveau. Hij verneemt graag waarom de zorgverlener aan het microniveau is toegevoegd.

Het beleid van de minister geeft volgens de spreker al op veel vlakken een antwoord op de aangehaalde elementen. Er worden nu grote stappen gezet, ondanks en dankzij de coronacrisis. Het mentale welzijn van studenten staat op de agenda en zal niet meer verdwijnen. Hebben de sprekers het gevoel dat het bij alle hogeroponderwijsinstellingen even vlot gaat? Zijn er verschillen tussen universiteiten en hogescholen? Speelt de schaalgrootte een rol?

De spreker was aangenaam verrast door het aantal mensen dat de zelftest heeft ingevuld. Is er zicht op het profiel van deze studenten? Gebeurt dat onder begeleiding van de stuvo's? Is de conclusie vooral dat zij behoefte hebben aan extra ondersteuning of dat ze zelf verder aan de slag kunnen?

Studenten kopiëren ook van andere studenten, stelt de spreker. Stellen de begeleidingsdiensten vast dat studenten elkaar in groep ook negatief kunnen beïnvloeden? Zijn daar op basis van wetenschappelijk onderzoek aanwijzingen voor of niet?

Professor Maarten Vansteenkiste heeft in het verleden ook gewezen op de rol van de media bij het in beeld brengen van de student. Met alle aandacht voor het mentale welzijn, zou men kunnen denken dat het echt niet goed gaat met de studenten. Klopt dat, of staat het thema nu meer op de radar?

In 2020 heeft de VVS de bevraging georganiseerd bij de studenten. Is het de bedoeling om die te herhalen en evoluties te detecteren?

De VUB heeft een buddyproject opgestart waarbij oudere studenten eerstejaars mee begeleiden. Werd het project al geëvalueerd?

In het verleden stond iedereen in het hoger onderwijs dikwijls op zichzelf en werd een initiatief op een hoger niveau soms als een bedreiging voor de autonomie ervaren. Koen Daniëls is tevreden dat dat vandaag niet het geval is en synergieën en samenwerking ontstaan. Wat is de toekomstvisie op het Vlaanderenbrede lerend netwerk?

De spreker gaat nog in op de relatie met studiebegeleiding en de keuzes die studenten maken. In het secundair onderwijs is er de Columbusproef en er zijn instapproeven om studenten zo goed mogelijk te oriënteren. Zijn er ook studenten die vaststellen dat hun droom niet haalbaar is en voor het eerst op een muur botsen? Wat is de relatie met de studiebegeleiding? Deze studenten hebben dikwijls geen psychologische begeleiding maar heroriëntering nodig.

Studeren is meer dan studeren, het is ook het leven regisseren, besluit Koen Daniëls, waarbij goed omringd zijn heel belangrijk is.

1.2. Kristof Slagmulder

Kristof Slagmulder meent dat er voor het eerst Vlaanderenbreed zicht is op het mentale welzijn van studenten.

De spreker gaat eerst in op het onderzoek van de VVS. In de pers werden vooral de alarmerend hoge cijfers gepubliceerd, vaak met weinig context. Het rapport maakt gelukkig zelf de nodige nuances tussen de grote groep studenten die matig gelukkig zijn, studenten die vaak ongelukkig zijn en weinig veerkracht hebben, studenten met mentale problemen zonder dat er therapie nodig is en de kleine groep voor wie dat wel nodig is.

Het is volgens de spreker opportuun om bepaalde kanttekeningen te plaatsen bij de afname van het onderzoek, die mogelijk invloed hadden op de cijfers. Meer dan zestienduizend studenten hebben de enquête ingevuld, terwijl minister Ben Weyts mikte op minimum vijftigduizend deelnemers. Lag die ambitie te hoog?

De enquête werd opengesteld van november 2020 tot januari 2021, dus in de winter, tijdens de examenperiode en in volle coronacrisis. Dat de cijfers over mentaal welbevinden vrij slecht zijn, is voor de spreker dan ook geen verrassing. De grote meerderheid van de studenten gaf ook aan dat de coronacrisis een negatieve invloed had. Verkleurt de coronacrisis de nutmeting niet? Mogelijk zijn er ook seizoensgebonden effecten.

Met een open online-enquête is er ook het risico dat mensen die niet tot de doelgroep behoren de enquête invullen of ze dubbel invullen. Het is ook niet ondenkbaar dat de enquête in eerste instantie werd ingevuld door studenten die al met het thema bezig waren. Studenten zonder mentale problemen bij henzelf of in hun buurt, zullen de enquête mogelijk meer genegeerd hebben. Hoe langer de enquête online staat, hoe meer de resultaten uitgevlakt worden, staat in het rapport, omdat steeds meer modale personen van de bevraagde populatie de enquête invullen.

Het rapport toont ook veel correlaties aan, maar er is nergens sprake van causaliteit. Bijvoorbeeld bij de correlatie tussen middelengebruik en psychische problemen stelt de spreker zich de vraag of die studenten psychische problemen hebben door het middelengebruik of vaak drugs gebruiken omdat ze mentale problemen

hebben? Dezelfde vraag geldt voor studenten die een slechte studiekeuze hebben gemaakt en mentale problemen. Is dat omdat ze in een richting zitten die niet past bij hun capaciteiten of hebben mensen met mentale problemen minder vaak de competentie om een goede studiekeuze te maken? Algemeen gesteld: wat is het effect en wat de oorzaak?

Er worden in het rapport veel factoren opgenomen die een invloed kunnen hebben op het mentale welbevinden: geslacht, nationaliteit, al dan niet werkstudent zijn, academische vorderingen enzovoort. Er ontbreken volgens de spreker een paar factoren. Het zou ook interessant zijn te kijken naar de thuistaal, de vooropleiding in het secundair onderwijs, de gezinssituatie en de opvoedingsstijl.

Kristof Slagmulder wil de cijfers niet relativiseren of de ernst van het probleem minimaliseren. Het mentale welbevinden bij een deel van de jongeren en jongvolwassenen wordt slechter. De coronacrisis heeft dat versterkt en daar is verder onderzoek over nodig.

Er is ook diepgaander kwalitatief onderzoek nodig over deelaspecten en openstaande vragen. Er is veel internationaal onderzoek, maar dat is weinig toegespitst op de context van de Vlaamse studenten. Zijn onderzoekers daarmee aan de slag? Moet er van de overheid een incentive komen?

De spreker gaat vervolgens in op de aanbevelingen. Het preventieve aspect is belangrijker dan het curatieve. Daarom is het nodig dat studenten die zich slecht in hun vel voelen tijdig gedetecteerd worden. Voor een student zonder een sociaal netwerk neemt het personeel van de hogeronderwijsinstelling als eerste de signalen waar. Niet elke docent of assistent weet even goed hoe daarmee om te gaan. Er bestaat ook een uitgebreid aanbod aan preventiemethodieken en -middelen. Hoe kan dat beter verspreid worden binnen de hogeronderwijsinstellingen?

De minister heeft de opdracht gegeven aan het SIHO om een kenniscentrum en een onlineplatform uit te bouwen. Dat mondde uit in de lancering van MoodSpace. In welke mate zijn de hogeronderwijsinstellingen aan de slag met de expertise van het SIHO? Hoe gebeuren de bekendmaking en verspreiding van MoodSpace? Is het realistisch dat elk personeelslid dat in contact komt met studenten, beslagen is in vroegdetectie en preventief optreden?

Het is niet zo dat voor de extra opdracht aan het SIHO in het hoger onderwijs niets gebeurde over mentaal welbevinden, maar elke hogeronderwijsinstelling deed het anders. Enige stroomlijning en coördinatie was dus zeker nodig. Er moet over gewaakt worden dat geen informatiestromen en praktijken naast elkaar lopen.

Idealiter is de werking van het SIHO en de zes verbindingsofficieren in de grote studentensteden aanvullend op het lokale instellingsgebonden stuvobeleid. Zijn er in de praktijk pijnpunten? Loopt de afstemming goed? Zijn initiatieven van het SIHO soms niet toepasbaar door de stuvo's of stroken ze soms niet met de praktijken van de instellingen?

De spreker wijst nog op het belang van een goede studieoriëntatie. Iemand die een slechte studiekeuze heeft gemaakt, zal zich snel minder goed voelen. Zeker in het eerste jaar is goede begeleiding nodig. Het belang van individuele gesprekken is al aangetoond. Maar het kan volgens de spreker nog beter en daarvoor is een blijvende structurele investering nodig.

Als de verplichte starttoetsen breed worden uitgerold, lijkt het hem interessant om onderzoek te voeren naar de mogelijke invloed van deze toetsen. Daaruit zou moeten blijken dat betere studiekeuzes leiden tot een beter mentaal welbevinden.

Het rapport van de VVS pleit ervoor dat in elke hogeronderwijsinstelling iemand de werkzaamheden over mentaal welzijn binnen de instelling coördineert. Nu zijn er soms nog verschillende praktijken per faculteit of richting. Is die coördinatie nog geen gangbare praktijk? Zijn stuvo's daar ook vragende partij voor?

In het rapport staat ook de oproep om de expertise van de stuvo's te erkennen en de werking te verbeteren door er meer in te investeren. De fractie van de spreker is voorstander van een versterking van de stuvo's. Zijn volgens de stuvo's de beleidsaanbevelingen uit het VVS-rapport haalbaar en realistisch? Wat zijn de noden?

De VVS beveelt aan om de wachttijd bij studentenpsychologen te beperken tot maximaal twee weken. Er zijn lange wachttijden in de reguliere geestelijke gezondheidszorg, maar ook soms bij studentenpsychologen. Recent zei minister Ben Weyts dat hij van de hogeronderwijsinstellingen amper problemen hoort over wachtrijen voor de hulpverlening van de stuvo's. Wat is de stand van zaken?

In de aanbevelingen staat dat alle psychisch-mentale hulpverlening van de stuvo's en dus ook alle consultaties bij studentenpsychologen gratis moeten zijn. Bestaat dan niet het risico dat studentenpsychologen overbevraagd dreigen te worden door studenten die eigenlijk geen psycholoog nodig hebben of beter doorverwezen worden naar de reguliere geestelijke gezondheidszorg?

1.3. Brecht Warnez

Brecht Warnez bevestigt het belang van de studentenperiode in het leven van een mens. Hij is tevreden dat de hoorzitting eindelijk plaatsvindt en wijst erop dat het voorbije anderhalf jaar alle fracties vragen hebben gesteld over het thema en hebben opgeroepen om meer in te zetten op het mentale welzijn van studenten. De coronacrisis was de trigger, maar het probleem moet blijvend erkend worden.

Uit cijfers van de studentenpsychologen blijkt dat het probleem niet enkel is opgedoken door de coronacrisis. Ook daarna moet er een sterke ondersteuning van het mentale welzijn van studenten blijven.

Het eerste punt van Brecht Warnez gaat over het zo breed en effectief mogelijk aanbieden van instrumenten. Alle initiatieven om het mentale welzijn van studenten te versterken, zijn goed. Er moet echter geen dubbel werk gebeuren en alle partners moeten aanvullend werken om een zo breed mogelijk aanbod te creëren. In de coronacrisis is er vooral voor gekozen om de centrale aanpak vanuit Vlaanderen te versterken. Er gingen ook ad-hoccoronamiddelen naar de stuvo's. Hoe zorgen SIHO, als centraal orgaan, en de stuvo's, als basis, voor een goede samenwerking?

De spreker gelooft in de kracht van MoodSpace, maar daartegenover staan de lokale initiatieven van hogeronderwijsinstellingen of studerenzonderblokkeren.be. Hoe wordt dubbel werk vermeden, want er bestaat al heel veel? Hoe percipieert de VVS het werk op de verschillende niveaus?

De spreker is blij verrast over het effect van MoodSpace, met meer dan vijfduizend zelftests en drieëndertigduizend bezoekers tijdens de eerste twee maanden. Dat is volgens hem een goede start. Wat is het profiel van de personen die de zelftest hebben ingevuld? Is de deelname regio- of instellingsgebonden omdat de studenten ernaartoe geleid worden? Hoe ziet het SIHO de toeleiding in de toekomst? Is het de bedoeling om blijvend rechtstreeks met de studenten te communiceren of zal de toeleiding via de instellingen gebeuren?

Daarmee legt de spreker de link met de vaststelling van de VVS dat er een probleem is met de bekendmaking van de bestaande hulp. Volgens de VVS is het voor

een student soms moeilijk om hulp te vinden. Hoe percipiëren de stuvo's deze vaststelling? Zal centrale Vlaamse communicatie daarbij helpen? Zien de stuvo's ook bij zichzelf een pijnpunt op dat vlak? Zien de studentenpsychologen dat studenten die aankloppen al veel sneller geholpen hadden kunnen worden – zonder dat er nieuwe initiatieven opgezet moeten worden – door een goede communicatie over hun bestaan?

De minister nam zich voor zes laagdrempelige antennepunten te installeren in de studentensteden. De minister heeft het soms ook over aanspreekpunten. Wat was de rol van deze antennepunten? Waren het directe aanspreekpunten voor de studenten of ligt hun rol veeleer op het beleidsniveau?

Over het lerend netwerk dat het SIHO coördineert, is de spreker positief. Het is centraal georganiseerd omdat er zeker Vlaanderenbrede elementen zijn, maar is ook overwogen om regionaal te werken?

Professor Ronny Bruffaerts wees op het belang van een community approach. Bijvoorbeeld voor studentenondernemerschap bestaan er regionale ecosystemen. Ook de sociale partners verschillen. Is het de bedoeling om met de verbindingsofficieren te evolueren naar regionale ecosystemen? Hoe ziet de toekomst van het centrale lerend netwerk eruit?

In zijn conceptnota voor nieuwe regelgeving bepleit Brecht Warnez voldoende psychologische hulpverlening via de studentenpsychologen. Hij pleit voor een basisrecht van minimaal vijf gratis consultaties bij de studentenpsycholoog voor elke student, binnen de twee weken en voor elk academiejaar. In veel instellingen is dat al gangbaar, maar niet overal. Elke student verdient volgens de spreker dit basisrecht, uiteraard gekoppeld aan een goed aanbod in de tweede en derde lijn. Wat is de visie van de studentenpsychologen en wat kan in Vlaanderen gebeuren om dat basisrecht te garanderen?

Professor Bruffaerts heeft in het verleden al gesteld dat laagdrempelige zorg aanbieden niet voldoende is. Velen denken dat een laagdrempelige zorg het percentage dat hulp zoekt, verhoogt, maar dat is niet het geval. De spreker beaamt de stelling, maar het is volgens hem niet eenvoudig om die concreet te vertalen. Er zou meer ingezet moeten worden op psycho-educatie. Hoe kan daar in het hogeronderwijsbeleid sterker werk van worden gemaakt?

Het mentale welzijn is niet enkel een zaak van de stuvo's, het SIHO en de sociale partners, maar van alle personeelsleden, stelde Manûshân Nesari. Ook de VVS zegt in het rapport dat er trainingen moeten zijn, zodat personeelsleden als gatekeepers kunnen fungeren om problemen te detecteren. Brecht Warnez gelooft daar heel sterk in. Docenten, assistenten, studiebegeleiders enzovoort zijn voor de studenten de gekende gezichten. Welke rol zien de professoren voor het personeel weggelegd, hoe nemen ze dat waar in hun omgeving en hoe kan het verbeterd worden?

De spreker is vol lof over de welzijnsmonitor die professor Maarten Vansteenkiste voorstelde. Het is goed om op die manier een visie op lange termijn te ontwikkelen, maar vandaag is het even belangrijk om jaarlijkse actiepunten te hebben die beleids- en praktijkgericht zijn. Hoe wordt de praktijk rechtstreeks betrokken bij de klankbordgroep in de welzijnsmonitor? Zullen de stuvo's vertegenwoordigd zijn? Wordt het praktijkveld betrokken bij het kiezen van de topics?

De VVS vroeg op het congres van 12 oktober 2021 een specifiek beleid voor bepaalde doelgroepen: lgbtqi+, studenten met een beperking, studenten in een moeilijke financiële situatie. Er was de kritiek dat hier meer onderzoek naar moet gebeuren. Merken de onderzoekers dat hier te weinig aandacht voor bestaat? Wordt dat de volgende jaren opgenomen?

Er zijn al veel initiatieven genomen, stipt het lid aan. Dankzij extra coronamiddelen van Vlaanderen konden de stuvo's nieuwe initiatieven ontwikkelen. Zij vragen middelen om die initiatieven na de coronacrisis te kunnen bestendigen. De VVS doet de beleidsaanbeveling om te onderzoeken of binnen de studentenvoorzieningen ook gekleurde middelen ingezet kunnen worden voor het werkveld medische en psychologische hulpverlening. De stuvo's gaven aan dat het welzijn van studenten een bredere aanpak vergt dan enkel dat onderdeel. Wat is het standpunt van de stuvo's over gekleurde middelen?

Studenten die financiële druk ervaren, zullen het volgens Brecht Warnez ook vaak mentaal moeilijker hebben. Dat kwam niet onmiddellijk naar voren bij de risicofactoren die professor Ronny Bruffaerts voorstelde, maar het lijkt de spreker wel een belangrijke risicofactor. Het is belangrijk dat studietoelagen tijdig betaald worden, dus het liefst voor het begin van het academiejaar. Merken de stuvo's dat deze studenten vaak langskomen? Zien zij een nood om de studietoelagen nog vroeger uit te betalen of zien zij in de praktijk dit probleem niet?

1.4. Johan Danen

Johan Danen vindt het hoopvol dat het mentale welzijn hoog op de agenda staat van zowel het beleid als het onderwijsveld. Nog niet zo lang geleden werd welbevinden in het onderwijs als een ongewenst bijverschijnsel beschouwd. Hij is blij dat die tijd voorbij is.

75 procent van de psychische problemen ontstaat voor de leeftijd van 27 jaar. Maar uit de toelichting van professor Ronny Bruffaerts blijkt dat op de leeftijd van 18 jaar al 'veel kwaad is geschied'. Is het dan niet beter om ook in het secundair onderwijs en het basisonderwijs aandacht te besteden aan het psychische welbevinden?

Uit campagnes kan de indruk ontstaan dat het in het hoger onderwijs alleen maar fantastisch kan gaan. Studeren in het hoger onderwijs wordt soms geromantiseerd. Er wordt soms te weinig aan verwachtingsmanagement gedaan. Het is soms ook in orde om zich niet zo goed te voelen. Men kan zich niet altijd fantastisch voelen, dat is nu eenmaal het leven. De verwachtingen naar studenten worden volgens de spreker soms te sterk opgeschroefd. Delen de sprekers die mening? Hoe kunnen de verwachtingen beter afgestemd worden op de realiteit?

5 procent van de studenten heeft ernstige problemen. Het zou goed zijn als professoren, docenten en assistenten zich daar meer bewust van zouden zijn. Het onderwijs wordt vaak beleefd vanuit een middenklassenperspectief. Niet iedereen komt uit dezelfde bevolkingsgroep. In aula's en klaslokalen worden nog steeds ongepaste opmerkingen gemaakt over psychische problemen. Dat kan soms heel pijnlijk zijn. Hoe kunnen de meest relevante cijfers en de do's-and-don'ts vertaald worden naar het brede onderwijsveld?

Het al lang bestaande theoretische model dat professor Maarten Vansteenkiste voorstelde, wordt nu gebruikt als een monitoringstool voor het mentale welzijn. Hoe gaat men aan de slag met de cijfers? Hoe worden op de werkvloer snel zaken geïmplementeerd?

Tussen het invullen van de enquête en het formuleren van conclusies verstrijkt veel tijd. Hoe kan men kort op de bal spelen?

Volgens Johan Danen zijn er weinig sterke getuigenissen over of ambassadeurs voor het mentale welzijn bij studenten. Het kan interessant zijn om sterke, vlotte en populaire studenten die kampen met mentale issues, daarover te laten getuigen. Wordt daarover nagedacht?

Sommige problemen zijn niet oplosbaar binnen de onderwijscontext en dan is een doorverwijzing nodig. De spreker stelt vast dat er bij doorverwijzing vaak wachtlijsten zijn. Hoe wordt omgegaan met de studenten die daarmee geconfronteerd worden?

1.5. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman zegt dat het mentale welzijn van studenten iedereen moet bezighouden. De cijfers uit het onderzoek van de VVS worden bevestigd door de cijfers in de presentatie van professor Ronny Bruffaerts. De stap naar hulp is voor veel studenten blijkbaar nog altijd heel groot. De coronacrisis heeft iedereen nog eens met de neus op de feiten gedrukt.

Het staat vandaag hoog op de agenda, dus het is het moment om werk te maken van een structureel beleid. Er zijn belangrijke stappen gezet, maar er valt nog meer te doen. De spreker deelt de oproep van Manûshân Nesari dat het de bedoeling is om iedereen in een hogeronderwijsinstelling mee te krijgen in een community of caring.

De stuvo's zien voor zichzelf een rol weggelegd om te werken aan het beleid over mentaal welzijn van de hele instelling en zeggen dat daar extra middelen voor nodig zijn. Hannelore Goeman vraagt welke concrete initiatieven daarvoor nodig zijn.

Een goede aanpak inzake mentaal welzijn gebeurt stapsgewijs. Preventie is belangrijk, maar niet iedereen moet onmiddellijk naar een psycholoog. Er werden nieuwe tools ontwikkeld en peer support is belangrijk. Daarover is iedereen het eens, stelt het lid. Maar er komt een moment dat iemand wil praten over de problemen. De studentenpsychologen zijn dan cruciaal. Tijdens eerdere besprekingen zei de minister dat de problemen met wachtlijsten wel meevielen, maar uit de uiteenzetting van mevrouw Leonard blijkt dat er een wachtlijst is van vier weken. Wat is voor de sprekers het ideale scenario? De studentenpsychologen maken op dit moment een selectie van wie al dan niet mag komen. Wat moet er gebeuren om dit aan te pakken? Is de eerste prioriteit zorgen voor meer studentenpsychologen? Is altijd een selectiebeleid nodig? Hoever gaat de hulp die een studentenpsycholoog moet bieden?

Hannelore Goeman vindt de piste van Brecht Warnez om als minimum vijf sessies aan te bieden zeer interessant. Is het nodig om daar een aantal op te plakken? Is het niet aan de studentenpsychologen om te oordelen wat ze zelf kunnen behandelen en waarvoor ze doorverwijzen?

Uit het onderzoek van de VVS blijkt duidelijk dat studenten uit de lgbtqi+-gemeenschap en studenten met een migratieachtergrond of financiële problemen extra kwetsbaar zijn voor mentale problemen. Er werd gevraagd naar extra onderzoek, maar denken de studentenvoorzieningen ook na over een doelgroepspecifieke aanpak?

Werken aan een preventief beleid betekent volgens de spreker sowieso dat breder gekeken moet worden naar de impact van het beleid. Er werd al verwezen naar de studieoriëntatie en de starttoetsen, maar de spreker focust ook op de studievoortgangsmatregelen. Zij informeert naar de ervaringen van de sprekers over de impact ervan op het mentale welzijn van studenten. Het is normaal dat een student tijdens het studietraject stress heeft. Hebben de sprekers de indruk dat de verstrengende studievoortgangsmatregelen een disproportioneel effect hebben op de stress die studenten ervaren om te slagen en hun studies te kunnen voortzetten?

Een grote bedreiging voor het mentale welzijn van studenten is volgens Hannelore Goeman het fenomeen van grensoverschrijdend gedrag. Het probleem is volgens haar wijdverspreid in het hoger onderwijs en er moet zeker meer aandacht aan besteed worden als het gaat over het mentale welzijn van studenten. Studenten vinden nog steeds veel te weinig de weg naar interne meldpunten en kennen de procedures niet goed. Wat zijn de aanbevelingen van de sprekers en aan welke pistes wordt gewerkt?

Ook informatie over de procedures inzake grensoverschrijdend gedrag zou volgens de spreker deel moeten uitmaken van het basispakket dat wordt aangeboden aan beginnende studenten. Veel studenten hebben ook schrik om naar een meldpunt te stappen, laat staan om klacht in te dienen, want het gaat natuurlijk vaak over een machtsrelatie. Is een intern meldpunt voldoende? Is er ook behoefte aan een extern meldpunt voor studenten?

1.6. Gwendolyn Rutten

Gwendolyn Rutten bevestigt het belang om dit belangrijke thema grondig te bespreken.

De spreker merkt het verschil tussen enerzijds de manier waarop aan hogescholen en universiteiten wordt omgegaan met het thema mentaal welzijn en anderzijds de politiek. Er is volgens haar geen diepere kloof mogelijk. Dat wil zeggen dat een hele generatie opgroeit in het besef dat er niets mis is met hulp vragen en dat problemen overwonnen kunnen worden. In de politieke wereld is dat op dit moment omgekeerd evenredig aan de inspanningen in het hoger onderwijs.

Het lid heeft zich ook de vraag gesteld of het niet beter zou zijn als de thematiek vroeger op de radar komt. Peers hebben, waaraan iemand zich kan optrekken, helpt, stelt Gwendolyn Rutten.

1.7. Loes Vandromme

Loes Vandromme is geïnteresseerd in de mogelijke impact in het leerplichtonderwijs van de bevindingen voor het hoger onderwijs. Er is een doorlopende lijn tussen Welzijn en Onderwijs, tussen de kinderopvang en het basisonderwijs, maar elke stap naar een volgend traject is cruciaal voor een kind, een leerling of een student. Hoe kan het beleid voor de andere onderwijsniveaus rekening houden met de bevindingen voor het hoger onderwijs?

2. Antwoorden van de sprekers

Valérie Van Hees verduidelijkt dat het microniveau verwijst naar iedereen die rond de student staat. Voor studenten met een complexere zorgnood kan dat ook een zorgverlener zijn en staat er een ruimere omgeving rond de student. Het gaat om de samenwerking van diverse actoren op microniveau. Maar er is een grote groep studenten die geen zorgverlener rond zich heeft.

Het mesoniveau verwijst naar alle organisatieniveaus. Het gaat dan om een hogeschool of universiteit, maar het kan ook een centrum geestelijke gezondheidszorg zijn dat zich optimaal organiseert om de zorg aan de student aan te bieden. De spreker wijst op het belang om zowel binnen als tussen de niveaus samen te werken.

Het project van het SIHO had drie doelstellingen, maar alle hogeronderwijsinstellingen hebben een andere structuur en eigen regionale samenwerkingen. In het eerste jaar om een nieuw beleid voor te bereiden, was het nodig om een omgevingsanalyse uit te voeren over alle regio's heen. De typische context van de

autonomie van de instelling en de regio zorgen voor diversiteit. De werking met verbindingsofficieren wordt in 2022 niet gecontinueerd.

Het SIHO focust op de regio op een breder niveau, wat niet betekent dat de gedetecteerde noden in de diverse regio's op een gecentraliseerd niveau niet meer verder worden opgevolgd. Zo wordt bijvoorbeeld alle informatie over de diagnostische centra gebundeld terugbezorgd aan de centra en instellingen, wordt de sociale kaart verder Vlaanderenbreed uitgebouwd enzovoort.

Dat is volgens de spreker ook de rol van het lerend netwerk: voortbouwend op regionale en Vlaanderenbrede noden efficiënt aan de slag gaan om de noden te lenigen. Vanuit gesignaleerde noden kan het SIHO zaken faciliteren voor de instellingen. Maar in de eigenlijke regio in de regio's zal het SIHO niet interveniëren. Systemen kunnen verschillend zijn, maar diverse regio's hebben ook aan de verbindingsofficieren gevraagd hoe andere regio's het doen. Ook regio's ervaren de nood om over de regio's heen te kijken. Dat is de meerwaarde van een Vlaanderenbrede werking, stipt Valérie Van Hees aan.

De spreker beaamt de zorg dat het geen overbelasting mag worden voor de instellingen. Het is belangrijk om samen te werken en te blijven afstemmen. In het aanbod van het SIHO is getracht om maximaal rendabel te werken. Dat betekent vier overlegmomenten per jaar met de studenten en een vertegenwoordiger van elke instelling, om te garanderen dat iedereen mee verder nadenkt over de vormgeving van MoodSpace, de verdere uitwisseling en de vertaling naar de praktijk. De noden van instellingen over de ontwikkeling van specifieke materialen worden ook gebundeld. Daarnaast zijn er ook de verdiepende activiteiten en materiaalontwikkeling, de samenwerking met de expertengroep en de monitor.

De community of caring maakt dat er diverse actoren actief zijn in de hogeronderwijsinstellingen. Vanuit de geselecteerde noden worden maatgericht Vlaanderenbrede vormen aangeboden.

Een van de elementen die door zorgcoördinatoren, stuvomedewerkers en studieadviseurs werden aangegeven, was de vraag hoe in een begeleidingsgesprek het best wordt omgegaan met een student met een dissociatie. Zo zal bijvoorbeeld professor Ronny Bruffaerts twee vormen geven die specifiek op de praktijkcases ingaan. Deze aanpak is volgens de spreker het meest efficiënt en zorgt voor opvolging van wat in de praktijk leeft.

Valérie Van Hees verwijst ook naar een traject met ABC-groeigesprekken, die zinvol zijn in een therapeutische relatie van de studentenpsycholoog met een student, maar evenzeer voor een docent die de stage van een student begeleidt.

Deze thema's en wat uit de monitoring gehaald wordt als actiepunten worden vertaald in de verdere uitwerking van MoodSpace en het lerend netwerk.

Om MoodSpace bij de studenten te brengen, wordt gekeken naar de instellingen. Zij zijn enthousiast en met de overleggroep wil het SIHO verder materiaal op maat ontwikkelen om de instellingen te faciliteren om MoodSpace tot bij de studenten te krijgen.

De spreker wijst erop dat het thema ook maatschappelijk sterk leeft. De acties moeten breed gedragen worden door de instellingen, maar ook in de studentensteden en studentenresidenties. Door een brede klankbordgroep met studenten, de regio's, de instellingen, VLIR en VLHORA kan maximaal outputgericht gewerkt worden.

Valérie Van Hees benadrukt dat het SIHO ook al veel interesse heeft gemerkt vanuit het leerplichtonderwijs voor MoodSpace. Er lopen gesprekken over de implementatie voor de derde graad van het secundair onderwijs.

Over de zelftest zijn nog geen analyses gebeurd. Het piramidemodel is als basis genomen voor de feedbackrapporten. De volgende maanden gebeuren de verdere analyses. Het is de bedoeling om de zelftest maximaal af te stemmen op de welzijnsbarometer. Zo ontstaat een consistent beeld voor het meso- en macroniveau en wordt ook geleerd welke studentenprofielen tot bij MoodSpace geraken.

Het SIHO zorgt voor ondersteuning, centraliseert wat experts adviseren en wat instellingen en studenten nodig hebben.

Valérie Van Hees wijst nog op het belang van krachtverhalen van studenten. Het thema wordt verbreed, met een call voor thema's als migratieachtergrond, mantelzorg en groeigerichte thema's. Studenten zijn op zoek naar rolmodellen, vandaar de zoektocht van het SIHO naar ambassadeurs voor deze domeinen.

Ronny Bruffaerts gaat in op drie grote thema's: de vragenlijst en de relevantie en validiteit van het collecteren van data in vragenlijsten, de psychologisering en de vertaalslag naar het leerplichtonderwijs.

Het eerste artikel dat de spreker heeft gevonden over een bevraging over de psychische gezondheid van studenten dateert van 1939. Het toont aan dat een derde tot de helft van de studenten aan de universiteit psychische problemen had. Tachtig jaar later wordt dezelfde schatting gemaakt. Dat psychische problemen bij studenten nieuw zijn of niet vaak voorkomen, is niet waar, merkt de spreker op. Bij een vragenlijstonderzoek is er dus een grote crosstemporele stabiliteit en consistentie van onderzoeksgegevens.

Veel onderzoek toont aan dat het ook klinisch relevant vragenlijstonderzoek is. Dat is volgens Ronny Bruffaerts een stevig pleidooi voor de validiteit en betrouwbaarheid van het vragenlijstonderzoek.

De bevraging gebeurde midden in de pandemie, maar de vragenlijsten, de modules en de bevroegde pathologie, tonen aan dat pathologie voorkomt bij 4,47 procent. Daarbij moet worden opgemerkt dat van de positief gescreende gevallen 50 tot 70 procent niet ernstig is, dus met weinig tot geen indicatie voor een langdurige behandeling.

De spreker is niet van mening dat de timing van de vragenlijst nadelig was. Het is nooit een goede periode voor een nulmeting, merkt hij op. Post factum kan steeds gezegd worden dat de nulmeting niet ideaal was, maar er bestaat geen perfecte nulmeting.

Bij een volgende meting zal een beperkte evolutie merkbaar zijn, veronderstelt de spreker, omdat bijna elk onderzoek aantoont dat de prevalentie van pathologie in de algemene bevolking en in die leeftijdscategorie crosstemporeel ongeveer stabiel blijft op ongeveer vier op tien.

De impact van de coronacrisis bestaat, maar bijna exclusief bij degenen die al vroeger een pathologie hadden. De invloed van de pandemie heeft vooral te maken met meer stress, meer angst en meer somberheid, maar in slechts een paar dagen op weekbasis. Er kan niet gezegd worden dat de pandemie voor iedereen een even sterk effect heeft. Voor studerende jonge mensen tussen 18 en 24 jaar heeft de pandemie impact bij een op de vijf, namelijk degenen die voordien al ernstig geïmpacteerd waren.

De pathologie is dus niet sterk toegenomen, maar mensen zijn wel vaker geneigd om hulp te zoeken. De meer ernstige pathologieën, zoals het aantal suïcides, is gedaald, merkt de spreker op. Dat heeft er waarschijnlijk mee te maken dat mensen tijdens de pandemie en de lockdown terugplooiën op hun eigen sociaal netwerk en dus interne krachten versterken. Dat geldt voor de meerderheid van de bevolking, behalve het vijfde dat al voor de pandemie ernstig geïmpacteerd was.

Ronny Bruffaerts gaat vervolgens in op de psychologisering. De vraag rijst of voor elk psychologisch probleem de macht van een klinisch psycholoog ingeroepen moet worden. Hij is overtuigd van niet. De eerste reden, op het niveau van de organisatie in de zorg, is Vlaams onderzoek dat aantoonde dat het versterken van de psychologen in een entiteit zorgt voor meer klinische activiteiten, maar niet bij patiënten die vroeger geen hulp hadden. Meer psychologen doen dus meer consultaties bij mensen die vroeger al in de zorg waren. De doelgroep is evenwel de student die vroeger geen hulp had. Dat probleem wordt volgens de spreker niet opgelost door een extra bestaafing. Om de niet-tegemoetgekomen nood te beantwoorden, moet de zorg dus anders georganiseerd worden.

Een tweede reden waarom de spreker sceptisch staat tegenover de beschikbaarheid van een basispsycholoog voor iedereen, is het feit dat eenvoudige psychologische processen meteen gepseudologiseerd en negatief geconnoteerd worden.

Professor Maarten Vansteenkiste stelde in zijn uiteenzetting dat de autonomie van jongeren ontwikkeld moet worden. Als voor elke psychologische tegenslag afhankelijkheid van iemand anders wordt gecreëerd, is men niet goed bezig. Op lange termijn wordt misschien een aangeleerde hulpeloosheid gestimuleerd bij jonge mensen, waardoor zij niet die autonomie meenemen in het echte leven.

Een derde reden is het gegroeide idee dat de psycholoog de oplossing is voor alle problemen. Voor de ernstige pathologieën bij studenten moet ook gedacht worden aan een psychiater. In de discussie wordt vaak de assumptie gemaakt dat de ernstige psychische problemen ook naar de psycholoog kunnen. Ronny Bruffaerts meent dat ernstige psychische problemen en stoornissen bij jonge mensen misschien ook op een medicamenteuze manier behandeld moeten worden.

De vertaling van dit 'mental health'-perspectief naar de jongere leeftijd is het derde thema dat de spreker aanhaalt. 75 procent van alle pathologie ontstaat voor de leeftijd van 24 jaar (mediaan) of 27 jaar (gemiddeld). Pathologie ontwikkelt zich dus heel vroeg. Een vierde van alle pathologie op bevolkingsniveau heeft zich al ontwikkeld voor de leeftijd van 14 jaar. Als het doel is om veel gezondheidswinst te maken op bevolkingsniveau, moet de focus gericht zijn op de groep jonger dan 14 jaar en op jongeren in het secundair en lager onderwijs.

De spreker verwijst naar een aantal interventiemodellen op jonge leeftijd. Zowel voor de leeftijdsgroep van het lager als het secundair onderwijs bestaan goede interventieprogramma's die niet gericht zijn op de behandeling van pathologie, maar veel meer op de ontwikkeling van autonomie en veerkracht bij jonge mensen. De wetenschappelijke studies die de effectiviteit en de gezondheidswinst meten, zijn vrij duidelijk, benadrukt de spreker. Om echt te opteren voor een community of caring, moet dat niet alleen gebeuren op micro-, meso- en macroniveau, maar moet begonnen worden in de lagere school, waarbij dezelfde lijn wordt doorgetrokken in de middelbare school, die zich kan vertalen naar het hoger onderwijs. Dat is volgens de spreker de beste investering.

Met moet ergens beginnen. De filosofie van zijn redenering komt volgens de spreker sterk naar voren in MoodSpace.

Maarten Vansteenkiste stelt vast dat welbevinden soms wordt omschreven als de afwezigheid van negatieve gevoelens en dat alles gericht is op het maximaliseren van positieve gevoelens in het leven. Dat is volgens de spreker een meer hedonistische visie op welzijn. Hij meent dat dat niet de juiste visie is.

Het is niet de bedoeling in het leven om aanwezig verdriet en angst te minimaliseren, maar er aandacht aan te geven en niet alleen gericht te zijn op genot. Een eudemonische visie is een visie op volwaardig functioneren, wat betekent dat moeilijkheden ook onder ogen worden gezien. Die basisvisie op welzijn moet volgens de spreker meegegeven worden aan de studenten en aan iedereen die de studenten omringt.

Het advies na de zelftest is momenteel niet dynamisch en gebaseerd op een aantal cutoff scores over een aantal parameters. Het advies zou ook verder afgestemd kunnen worden op de omstandigheden waarin de student de test invult en het tijdscharnier in het academiejaar. De normen zouden daarop aangepast kunnen worden. De normen moeten worden verzameld in de steekproeven om na te gaan of wat normatief is in de ene periode minder normatief is in een andere periode.

Er werd gevraagd naar het profiel van de studenten die de zelftest invullen. Volgens de spreker wordt de monitor ontwikkeld om een grotere groep te bereiken dan de studenten die selectief instromen via de zelftest. Zo kan worden nagegaan of die selectieve steekproef afwijkt van een meer representatieve steekproef op een vast moment in het academiejaar.

Op de vraag over zelfzorg in LifeCraft antwoordt de spreker dat de focus op de eerste plaats gericht is op het verbeteren van het energieniveau, dankzij het zelf investeren in autonomie, verbondenheid en competentie. Maar het thema kan wel uitwaaiëren naar andere zaken zoals het zich gemotiveerd houden tijdens de studies als het wat moeilijker gaat. *Maarten Vansteenkiste* is bezig met zelfmotiverende strategieën, omgaan met stress enzovoort. Er kunnen modules ontwikkeld worden die wijzen op de proactiviteit van de student zelf.

De spreker beaamt het belang om belangrijke voorspellers als thuistaal, gezinssituatie en vooropleiding mee te nemen.

Uit de gestelde vragen blijkt het belang dat wordt gehecht aan onderzoek. Maar met de toebedeelde middelen zullen keuzes gemaakt moeten worden, merkt de spreker op.

Er werd gewezen op het belang van een preventieve aanpak en *Maarten Vansteenkiste* wil een aantal zaken conceptueel scherpstellen. Hij wees op de zoektocht naar een cruciaal proces dat ook voorbij een symptoombenadering gaat. Hij stelt dat het geheel als een ketting moet worden gezien. Achteraan de ketting zitten suïcidale gedachten. Daarvoor komen depressieve klachten en angst. Daarvoor zitten motivationele problemen en basisbehoeften die in het gedrang komen. Hoe meer men naar voren opschuift in de ketting, hoe sneller men kan detecteren dat er zich een probleem voordoet en hoe sneller preventief gewerkt kan worden.

De spreker wijst op de stabiele cijfers over angst en depressieve klachten. Maar de motivatiebarometer fluctueert sterk in functie van de omstandigheden. Het is belangrijk dat er processen en concepten uitgelicht worden die effectief toelaten om de vinger aan de pols te houden en snel in te grijpen, want het is een dynamisch geheel en vaststellingen kunnen een voorloper zijn van grotere problemen die kunnen groeien. Vandaar het belang van de keuze van de juiste concepten en de preventieve focus. Studieoriëntatie is volgens de spreker cruciaal.

Vervolgens gaat hij in op de vraag over de gatekeepers en de rol van professoren daarbij. Maarten Vansteenkiste heeft de indruk dat veel professoren meer aandacht geschonken hebben aan het thema welbevinden. De belangrijkste toetssteen om na te gaan of iemand echt goed in zijn vel blijft zitten, is motivatie. Als een persoon weinig geboeid wordt door de studie of die niet meer zinvol vindt, is dat een voorloper van veel problemen. Polsen naar het motivationeel functioneren van jongeren is cruciaal, stelt de spreker.

Door de druk die op professoren en assistenten rust, is er ook niet altijd mentale ruimte om daarover een individueel gesprek met een student aan te knopen, of er wordt gewoon geen tijd voor gemaakt.

De thema's die aan bod kunnen komen, zijn volgens de spreker heel divers. Studieduurvertraging bijvoorbeeld, zou meer uitgelicht kunnen worden als bepaalde actiepunten naar voren worden geschoven. Met een goede overweging van de thema's is ook segmentatie mogelijk.

Het is een droom van de spreker om een monitor uit te breiden en MoodSpace ook te ontwikkelen op maat van het secundair en basisonderwijs. De opkomende volwassenheid is een kwetsbare fase, maar in de adolescentie zijn worstelen met intieme vriendschappen, worstelen met studiekeuzes en het loskomen van de ouders zeer cruciale ontwikkelingsstaken. Op deze punten zou vroeger geïntervenieerd kunnen worden.

De motivationele cijfers die verzameld worden door representatieve steekproeven in Vlaanderen tonen aan dat de intrinsieke motivatie van veel jongeren op een bedroevend laag peil staat, merkt de spreker op. Dat moet doen nadenken over het organiseren van het onderwijs, op een manier dat de motivatie verbeterd wordt.

Het debat over welzijn en prestaties noemt Maarten Vansteenkiste steriel, omdat het geen of-ofverhaal is. De vraag moet worden gesteld wat de motor is voor beide. Als de motor gedetecteerd kan worden voor verbeterd welbevinden en betere prestaties, moet in die motor geïnvesteerd worden. Volgens de spreker is motivatie een cruciale motor, samen met behoeftebevrediging, om beide te versterken.

Collectieve sessies over welzijnsthema's in het begin van het academiejaar kunnen voor eerstejaars wenselijk zijn. Dan kan het aanbod van de universiteit over MoodSpace, grensoverschrijdend gedrag – met volgens de spreker ook behoefte aan een extern meldpunt – studiekeuzebegeleiding enzovoort geduid worden.

De opmerking over het romantiseren van studeren in het hoger onderwijs en een realistisch verwachtingsmanagement wordt gedeeld door Maarten Vansteenkiste. Er kan ook iets gezegd worden over fluctuaties in het welbevinden doorheen het academiejaar. Studenten moeten goed geïnformeerd worden over de kritische punten in een academiejaar. De visie dat negatieve gevoelens niet genegeerd moeten worden, zou daar volgens de spreker een integraal onderdeel van moeten zijn.

Manûshân Nesari gaat eerst in op de vraag hoe de hele personeelsgroep van de instelling betrokken kan worden. Hij ziet dit als een rol van de studentenvoorzieningen.

Vanuit een klassiek perspectief op studentenvoorzieningen wordt vaak gesproken over directe studentenvoorzieningen. Een student komt met een probleem naar een studentenvoorziening en die lost het op. De spreker gelooft steeds meer in indirecte studentenvoorzieningen. Er worden nog directe studentenvoorzieningen aangeboden, maar tegelijkertijd is er een bijkomende rol naar andere personeelsleden in de hogeronderwijsinstelling, om hen meer te scholen in het omgaan met

studenten. Bij veel docenten leeft soms de angst dat zij ook therapeut moeten zijn. De spreker stelt dat van docenten wordt verwacht dat ze geïnteresseerd kunnen luisteren, empathie kunnen tonen en studenten kunnen doorverwijzen binnen de instelling. Het is aan de studentenvoorziening om aan de docenten duidelijk te maken welke paden gevolgd kunnen worden.

De UCLL bieden bijvoorbeeld sessies aan voor alle personeelsleden over suïcidepreventie en eerste hulp bij psychische klachten. Op dit moment is dat een beperkt aanbod, erkent de spreker, maar nu het thema actueel is, zou sterker geïnvesteerd kunnen worden om het meer ingang te doen vinden bij de personeelsleden.

Specifieke doelgroepen staan op de radar van de instellingen, stelt de spreker. De onderzoeken van de VVS en professor Ronny Bruffaerts hebben nogmaals op die doelgroepen gewezen. Dat zal verlopen via een tweesporenbeleid. Het inclusieve karakter van de instelling wordt benadrukt, maar er zijn ook doelgroepgerichte acties. Studentenvoorzieningen spelen daarbij een faciliterende rol. Voor pionierstudenten wordt bijvoorbeeld een summer school georganiseerd en wordt de mental health literacy versterkt.

De spreker heeft geen antwoord op de vraag wat lange wachttijden zijn. Er is in de centra geestelijke gezondheidszorg soms sprake van een wachttijd van tweehonderd dagen, terwijl studentenpsychologen soms spreken over vier weken. Studenten zijn vaak geprivilegieerd ten opzichte van de rest van de bevolking als ze toegang moeten hebben tot psychologen, stelt de spreker.

Gratis hulp maakt het heel democratisch, terwijl uit de praktijk ook blijkt dat bij gratis hulp studenten snel afhaken en afspraken niet nakomen. Meer onderzoek daarover zou volgens hem nuttig zijn.

Het is volgens Manûshân Nesari duidelijk dat de studentenvoorzieningen extra middelen vragen. Of dat gekleurde middelen moeten zijn binnen de gekleurde middelen – want stuvomiddelen zijn per definitie gekleurd – is een andere kwestie. Daar is de spreker geen voorstander van. De studentenvoorzieningen zijn op meerdere domeinen actief en kunnen hun gekleurde middelen verschillend inzetten, waarbij het per definitie altijd gaat over het verhogen van het welzijn van de student.

Over minder financiële middelen beschikken, kan zeker als een druk ervaren worden. Moeilijker voor zichzelf kunnen zorgen, zal een invloed hebben op het mentale welzijn. De spreker heeft geen concrete data over die doelgroep. Sociale dienstverlening is ook een werkveld van de studentenvoorzieningen, merkt hij op. De studietoelage zo snel mogelijk betalen, is een goede zaak, maar studentenvoorzieningen kunnen ook voorschotten toekennen aan studenten die lang moeten wachten.

Het is volgens de spreker belangrijk om de link te leggen met het leerplichtonderwijs. De studentenvoorzieningen willen graag weten hoe het er in de CLB's aan toegaat en vice versa, vooral in het belang van het continuüm van zorg. Niet op cliëntniveau, maakt hij duidelijk, want er is geen overdracht van dossiers. De spreker hoopt dat de grotere inzet op preventie al kan starten in de kleuterschool.

Studenten geven aan dat ze niet goed weten waar ze juist terecht kunnen. De spreker bevestigt dat de stuvo's op dat punt met de handen in het haar zitten. Ze doen heel veel inspanningen voor communicatie met de studenten. Lezingen in het begin van het jaar kunnen helpen, maar er zijn ook nog studenten in het derde jaar die niet weten dat stuvo's bestaan. Alle mogelijke instrumenten worden gebruikt, maar het is volgens de spreker een globaal probleem om jongeren op een goede manier te bereiken. Met de VVS en het lerend netwerk moet van gedachten worden gewisseld over het verbeteren van de communicatie.

De stuvo's proberen goed door te verwijzen naar de bestaande hulp. Ook als een doorverwijzing niet lukt, zal een hogeronderwijsinstelling een student altijd blijven opvangen en van de juiste zorg voorzien.

Rebecca Leonard kadert dat de studentenpsychologen van de VUB deel uitmaken van de studiebegeleiding en bij de studietrajectbegeleiders zitten. Dus ook de studentenpsychologen zijn bezig met studierendement, studievoortgang, studiekeuze en heroriënteringsgesprekken.

Het doel is om studenten zo snel mogelijk los te laten. Gemiddeld zijn er drie tot vier afspraken per student. De spreker benadrukt dat het eerste kennismakingsgesprek belangrijk is. Daarin wordt nagegaan waar de student het best terecht kan. Het is volgens haar een basisrecht dat een student de juiste hulpverlening krijgt. Het is de taak van de hogeronderwijsinstellingen, studentenpsychologen en andere actoren in de onderwijswereld om daarvoor te zorgen.

De voorzieningen willen studenten helpen bij het student zijn, dus ook het motivationele aspect, de studievoortgang en de studiekeuze zijn belangrijk. De meerderheid van de studenten vraagt ook niet meer.

De studentenpsychologen geven informatiesessies, zitten op Instagram en sturen ook kaartjes met de post. Er zijn ook informatiecampagnes om het aanbod op een positieve manier in de kijker te zetten.

Rebecca Leonard zegt dat de studentenpsychologen hebben moeten leren gelaagd te werken, maar ook de studenten moeten de ruimte krijgen om een switch te maken. Als een gelaagd systeem ook in het leerplichtonderwijs normaal wordt, heeft het hoger onderwijs daar ook baat bij.

De studentenpsychologen willen peers inzetten voor ondersteuning. Ook daar wordt tijd in geïnvesteerd. Er zijn budgetten nodig, maar de werking is zo divers. Studentenpsychologen zijn ook bezig met ruimere aspecten en leiden bijvoorbeeld de tutoren op. Zij pleit niet voor meer individuele gesprekken, maar voor een totaalpakket waarbij wordt gekeken wie een rol kan opnemen. Peers inzetten, is een meerwaarde, beklemtoont de spreker nogmaals. Vorig jaar was er heel veel vraag naar het buddyproject. Nu wordt gewerkt met een selectere groep.

Julien De Wit gaat eerst in op de vraag hoe de kring rond de student vergroot kan worden. Community building is heel belangrijk, evenals de gatekeepertrainingen voor personeel en de buddywerking. Campussen moeten opnieuw plaatsen van ontmoeting en verbinding worden.

Het spreekt voor zich dat er voldoende middelen moeten zijn voor het detecteren van en het zorgen voor connecties tussen studenten. De VVS pleit sterk voor een holistische visie op het mentale welzijn. Ook de relatie met het secundair onderwijs is belangrijk.

Uit de bevraging bleek ook dat heel veel studenten hun problemen zelf willen oplossen. Dat moet optimaal gestimuleerd worden. Maar als ze het echt niet aankunnen, moeten ze wel de reflex hebben om de juiste hulp te zoeken.

De aanspreekbaarheid van personeel en de bekendheid van studentenpsychologen zijn daarbij belangrijk. De spreker waarschuwt ervoor dat na de coronapandemie geen psychosociale pandemie mag ontstaan. Hij hoopt dat voldoende ver vooruit wordt gekeken om ook problemen die zich in de toekomst kunnen stellen te ondervangen.

Het is de bedoeling om de bevraging van de VVS te herhalen, geeft de spreker mee. De uitwerking moet nog bekeken worden, maar de krachten moeten worden gebundeld en de VVS is daarbij zeker een gesprekspartner. Julien De Wit maakt wel de kanttekening dat het enkel gaat om een bevraging. Daarnaast moet concreet gekeken worden wat kan gebeuren op basis van de cijfers.

De enquête was, zoals elk facet van het hoger onderwijs, een leerschool, merkt de spreker op. Maar er hebben wel zestienduizend studenten de bevraging ingevuld. Dat is minstens een signaal dat studenten het belangrijk vinden dat het onderwerp op de agenda wordt gezet.

De spreker heeft de indruk dat de wachttijden nogal fluctueren. Een goede meting is dus moeilijk, maar het is natuurlijk belangrijk dat studenten op tijd worden geholpen.

De samenwerking tussen het SIHO, de stuvo's en de VVS verloopt heel goed, stipt Julien De Wit aan. Over de werking op de verschillende niveaus heeft de VVS geen uitgesproken standpunt. Het is vooral belangrijk dat studenten geholpen worden. Het is daarbij belangrijk om zowel centraal als decentraal de koppens bij elkaar te steken.

De spreker uit zijn appreciatie voor het werk van de stuvo's. Zij leveren fantastisch werk, met een enorm hart voor studenten.

De VVS is niet tegen een basisrecht voor hulpverlening. Een recht moet natuurlijk ook iets betekenen, dus moeten er voldoende concrete acties en middelen aan worden verbonden. De wil om meer hulp te bieden is er, maar de middelen en het menselijk kapitaal moeten blijven volgen.

Het is voor de VVS heel belangrijk dat zo veel mogelijk studenten een studietoelage ontvangen. Met het oog op toegankelijk en democratisch hoger onderwijs is het belangrijk om alles betaalbaar te houden.

Het gesprek aanknopen met het secundair onderwijs is voor de VVS belangrijk, zodat een holistische visie ontstaat op de begeleiding van jonge mensen. Het zou goed zijn om daar de VSK bij te betrekken.

In de nota pleit de VVS onder meer voor een mediapact. In de media mag duidelijk gecommuniceerd worden over mentale problemen, ook om de zelfredzaamheid te promoten. Dat zijn nuttige instrumenten om studenten te bereiken en hen te confronteren met de niet altijd fantastische realiteit van studeren in het hoger onderwijs.

Ambassadeurs zijn volgens Julien De Wit zeker nuttig. De ambassadeurs die op MoodSpace aan bod komen, hebben hun verhaal mooi verteld. Zij zouden verder hun voorbeeldrol moeten kunnen uitdragen.

De VVS zal dit thema onder de aandacht houden, benadrukt de spreker. Binnenkort verschijnt de nota 'Veilige studietijd', onder andere over grensoverschrijdend gedrag, met een aantal aanbevelingen. De VVS trekt ook met een busje rond om met studenten te spreken, ook over mentaal welzijn.

De VVS streeft naar een wachttijd bij de studentepsychologen van twee weken. Maar er moet ook ruimte zijn voor noodhulp. In het rapport wordt verwezen naar de 17 procent die zelfmoordgedachten heeft, ongeveer 10 procent gaat over tot het maken van een zelfmoordplan en gelukkig een veel kleiner aantal onderneemt ook de daad. Zodra de eerste tekenen er zijn, moet er ruimte zijn voor noodhulp, beklemtoont de spreker.

Vervolgens gaat hij in op de vraag of het verstrengen van de studievoortgangsmaatregelen invloed zou hebben op het mentale welzijn. Uit de bevraging blijkt dat studiestress een effect heeft op het mentale welzijn. Dat is ook normaal. Het is moeilijk om uitspraken te doen over maatregelen die nu voorliggen.

De VVS betreurt dat op het moment dat de eerste klachten binnenkwamen over grensoverschrijdend gedrag, iedereen de kat uit de boom keek, het overliet aan andere actoren in het onderwijsveld en hoopte de dans te ontspringen. De spreker stelt dat grensoverschrijdend gedrag overal voorkomt. Dat erkennen, is al een deel van de oplossing. Een krachtlijn van de nota 'Veilige studietijd' zal zijn dat gewerkt moet worden aan de notie van straffeloosheid en dat mensen die grensoverschrijdend gedrag stellen voldoende snel worden gesignaleerd en hun gedrag kunnen corrigeren.

VVS pleit ook sterk voor informatiedoorstroming tussen CLB's en het hoger onderwijs. Met de vraag om ook de VSK te betrekken.

Het informeren van studenten tijdens de eerste week van het academiejaar is volgens de VVS een zeer goed voorstel. Maar in de eerste week moet een nieuwe student nog alles ontdekken en wordt de informatie die dan wordt verstrekt niet altijd goed opgeslagen. Het is dus belangrijk om te blijven informeren.

Initiatieven van peers, zoals de buddywerking, zijn interessant om verder uit te werken, stelt Julien De Wit.

Over de aandacht voor specifieke doelgroepen zegt de spreker dat het in de eerste plaats belangrijk is om die doelgroepen te betrekken. Het heeft weinig zin om een beleid uit te stippelen voor een groep zonder die groep optimaal te betrekken in de beleidsvorming.

Julien De Wit besluit dat de VVS hoopt dat de politiek niet naar het onderwijs verwijst of omgekeerd, van Vlaams naar federaal niveau of omgekeerd, of van links naar rechts of omgekeerd. Het is vooral een uitgelezen kans om de handen in elkaar te slaan om dit maatschappelijke probleem aan te pakken.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Koen DANIELS
Hilâl YALCIN
Johan DANEN
Kristof SLAGMULDER,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ABC	autonomie, verbondenheid en competentie
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CGG	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
ggz	geestelijke gezondheidszorg
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
lgbtqi+	lesbian, gay, bisexual, transgender, questioning, intersex, plus
SIHO	Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs
stuvo	studentenvoorzieningen
UCLL	University Colleges Leuven-Limburg
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VSK	Vlaamse Scholierenkoepel
VUB	Vrije Universiteit Brussel
VVS	Vlaamse Vereniging van Studenten